

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова

О. В. ПОГОРЕЛОВА, К. С. БУРУНСУЗ

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до виконання практичних робіт
з дисципліни «Аналіз фінансово-економічної
діяльності підприємства» студентами
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»**

Рекомендовано Методичною радою НУК

ВИДАВНИЦТВО
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ІМ. АДМІРАЛА МАКАРОВА

2022

УДК 657:336.221(076)

П43

Автори:

О. В. Погорєлова, канд. екон. наук, професор;

К. С. Бурунсуз, канд. техн. наук, доцент

Рецензент

Л. Б. Прокопович, канд. екон. наук, доцент

Рекомендовано Методичною радою НУК

Погорєлова О. В.

П43   Методичні вказівки до виконання практичних робіт з дисципліни «Аналіз фінансово-економічної діяльності підприємства» студентами спеціальності 071 «Облік і оподаткування» / О. В. Погорєлова, К. С. Бурунсуз. – Миколаїв : НУК, 2022. – 92 с.

Дані методичні вказівки складені відповідно до програми обов'язкової навчальної дисципліни підготовки бакалаврів «Аналіз фінансово-економічної діяльності підприємства» для спеціальності «Облік і оподаткування» і призначені для закріплення знань, набуття умінь та навиків майбутніми фахівцями з обліку, аналізу, оподаткування та аудиту щодо вмілого використання прийомів і методів аналізу фінансово-економічної діяльності в ході дослідження фінансово-економічних процесів, що відбуваються на сучасному підприємстві у всій багатогранності та взаємозалежності.

Призначено для студентів спеціальності 071 «Облік і оподаткування».

УДК 657:336.221(076)

© Погорєлова О. В., Бурунсуз К. С., 2022
© Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова, 2022

ВСТУП

В умовах ринкової економіки аналіз є складовою процесу управління підприємством. Тільки на основі аналітичних розрахунків можливо оперативно приймати обґрунтовані управлінські рішення, оптимізувати діяльність підприємства.

За допомогою аналізу вивчаються тенденції розвитку, глибоко і системно досліджуються фактори змін результатів діяльності, узгоджуються плани й управлінські рішення, здійснюється контроль за їх виконанням, виявляються резерви підвищення ефективності виробництва і реалізації продукції (товарів), оцінюються результати діяльності підприємства, розробляється економічна стратегія його розвитку.

Аналіз фінансово-економічної діяльності підприємства – це наукова база прийняття управлінських рішень майбутніми фахівцями та невід’ємна складова формування професійної компетентності студентів. Роль аналізу полягає в оцінюванні діяльності суб’єктів господарювання, виявленні та обчисленні величини невикористаних резервів.

Методичні вказівки до практичних робіт з дисципліни «Аналіз фінансово-економічної діяльності підприємства» перш за все акцентують увагу на опануванні ключових питань дисципліни, полегшують засвоєння головних моментів за допомогою представлення матеріалу для практичних занять у вигляді чітко структурованих блоків, поданих у логічній послідовності, що спонукає студента опановувати

матеріал комплексно, у його взаємозв'язку та взаємозалежності. Крім того, чіткі методичні рекомендації до засвоєння кожної теми, запропоновані запитання та завдання творчого характеру допоможуть студенту якісно опанувати матеріал дисципліни та перевірити отримані знання на практичних заняттях.

Метою даних методичних вказівок є закріплення знань, набуття умінь та навиків майбутніми фахівцями з обліку, аналізу, оподаткування та аудиту щодо вмілого використання прийомів і методів аналізу фінансово-економічної діяльності підприємств у ході дослідження фінансово-економічних процесів, що відбуваються на сучасному підприємстві у всій багатогранності та взаємозалежності.

Навчальна дисципліна «Аналіз фінансово-економічної діяльності підприємства» ґрунтується на знаннях з теорії та практики економічного аналізу, мікроекономіки, економіки підприємства, статистики, маркетингу, фінансового та управлінського обліку.

Методичні вказівки до практичних робіт з дисципліни «Аналіз фінансово-економічної діяльності підприємства» охоплює 12 тем, а саме:

Тема 1. Аналіз фінансово-економічної діяльності підприємства: предмет, об'єкти, зміст, завдання та роль в управлінні сучасним підприємством.

Тема 2. Метод і спеціальні прийоми аналізу фінансово-економічної діяльності підприємства.

Тема 3. Інформаційне забезпечення та організація аналізу фінансово-економічної діяльності підприємства.

Тема 4. Аналіз фінансового стану підприємства за даними фінансової звітності.

Тема 5. Аналіз прибутку і рентабельності.

Тема 6. Аналітичне обґрунтування виробничої програми та оцінка її виконання.

Тема 7. Аналіз основних засобів підприємства.

Тема 8. Аналіз матеріальних ресурсів підприємства.

Тема 9. Аналіз трудових ресурсів підприємства.

Тема 10. Аналіз витрат підприємства та собівартості продукції.

Тема 11. Аналіз реалізації продукції та виконання договірних зобов'язань.

Тема 12. Аналіз бізнес-процесів підприємства.

Таким чином, методичні вказівки до практичних робіт з дисципліни «Аналіз фінансово-економічної діяльності підприємства» гармонійно поєднують теоретичний і практичний матеріал, закріплюють та поглиблюють знання студентів у процесі виконання практичних та самостійних робіт.

ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

З метою активізації розумової діяльності студентів на практичних заняттях, створення умов максимальної зайнятості кожного члена академічної групи в процесі вирішення комплексних ситуаційних задач для формування необхідних фахових вмінь та навичок, практичні заняття з дисципліни проводяться за наступною схемою:

1 частина (дискусійно-теоретична) – 20 хв.

Мета: колективне визначення проблемних теоретичних та практичних питань теми, аналіз концептуальних підходів до їх вирішення, визначення та обґрунтування структурно-логічної схеми вирішення комплексної ситуаційної задачі (алгоритму) з аналізу фінансово-економічної діяльності підприємств;

2 частина (практично-аналітична) – 40 хв.

Мета: самостійне вирішення комплексної ситуаційної задачі за визначеною структурно-логічною схемою під наглядом викладача;

3 частина (дискусійно-узагальнююча) – 20 хв.

Мета: колективне узагальнення результатів вирішення комплексної ситуаційної задачі; виявлення резервів підвищення ефективності діяльності суб'єкта господарювання.

Таким чином, якісна участь студента в практичному занятті даної дисципліни, а саме в 3-х його частинах, повинна забезпечуватись не тільки ґрунтовними фаховими знаннями лекційного матеріалу, а й відповідними знаннями додаткової літератури, що повинна опрацьовуватись у процесі самостійної роботи студента, а також у сукупності з лекційним матеріалом формувати необхідні фахові вміння та навички вирішення реальних задач управління сучасним підприємством (організації, установи), а також узагальнення результатів та прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо подальшого розвитку.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ПРИ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНІЙ ОЦІНЦІ ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ СТУДЕНТІВ

Основні методи контролю знань студентів з аналізу фінансово-економічної діяльності підприємств:

– усна перевірка (опитування, розв’язання проблемних ситуаційних завдань аналітичного характеру тощо) на практичних заняттях, враховуючи, що рівень підготовки студента відображає систематичність його самостійної роботи над курсом;

– тестова перевірка за темами дисципліни;

– практична перевірка;

– розв’язання ситуаційних комплексних задач, виконання ділових та рольових ігор;

– виступи та доповіді-презентації за питаннями та завданнями самостійної роботи;

– виконання змістових модульних контрольних робіт за матеріалом.

Поточний контроль: загальна сума балів – 80.

Підсумковий контроль: письмовий екзамен – загальна сума балів – 20.

Критерії оцінки модульного контролю знань

Усне (письмове) опитування.

Опитування є одним із способів обліку знань. Критерії оцінювання відповідей:

– повнота і правильність відповіді;

– ступінь усвідомлення та розуміння вивченого;

– повне і правильне викладення (оформлення) відповіді.

Оцінка «5» (відмінно), 90–100 балів – ставиться, коли вивчений матеріал засвоєний у повному обсязі, студент володіє необхідними знаннями й уміннями. Відповіді студента демонструють глибоке розуміння матеріалу, правильне застосування знань і умінь, необхідних для відповіді,

не містять істотних помилок. Студент точно формулює думки й обґрунтовує їх послідовно, логічно викладає матеріал, виявляє вміння ілюструвати теоретичні знання, аналізує, наводить приклади і розв'язує проблемно-практичні ситуації, робить висновки.

Оцінка «4» (добре), 74–89 балів – ставиться, коли студент володіє необхідними знаннями і вміннями (вимоги, що й на оцінку «відмінно»), проте у засвоєнні навчального матеріалу мають місце незначні прогалини й окремі неточності. Відповіді студента виявляють розуміння матеріалу, правильне застосування знань і умінь, необхідних для відповіді, але містять окремі помилки і невеликі неточності. При викладенні матеріалу допускається деяка непослідовність, незначні неточності у формуванні думок.

Оцінка «3» (задовільно), 60–73 балів – ставиться, якщо студент володіє знаннями й уміннями з дисципліни, але вони носять розрізнений характер, знання недостатньо глибокі, а уміння проявляється слабо. У засвоєнні навчального матеріалу мають місце суттєві неточності. Відповіді не глибокі, містять істотні помилки, у тому числі у висновках, аргументація слабка.

Оцінка «2» (незадовільно), 59 і менше балів – ставиться, коли студент виявляє незнання більшої частини відповідного розділу вивченого матеріалу, допускає помилки у формуванні визначень, спотворює їх зміст, невпевнено викладає матеріал або відмовляється від відповіді.

Модульний контроль є проміжним видом контролю і виставляється у терміни, визначені програмою курсу. Оцінка за модуль є підсумковою і складається з оцінок поточного контролю, результатів виконання модульної контрольної роботи і виставляється при умові, що за попередній період студентом відпрацьовано пропущений матеріал, виправлено незадовільні оцінки, а саме:

«5» виставляється, якщо за визначений період студент має більшість відмінних оцінок, а також при виконанні модульної контрольної роботи на оцінку «відмінно»;

«4» виставляється, якщо за визначений період студент має більшість добрих оцінок, а також при виконанні модульної контрольної роботи на оцінку «добре» або «відмінно»;

«3» виставляється, якщо за визначений період студент має більшість задовільних оцінок, а також при виконанні модульної контрольної роботи на оцінку «задовільно» або «добре»;

«2» виставляється, якщо за визначений період студент має невиправлені двійки, має невідпрацьований пропущений матеріал, модульна контрольна робота виконана на незадовільну оцінку.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання та самостійна робота							Екзамен (балів)	Сума балів
Модулі								
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			Усього балів за модулями 1,2		
Поточні бали – теми 1–5	Поточний модульний контроль	Разом балів за ЗМ1	Поточні бали теми 6–12	Поточний модульний контроль	Разом балів за ЗМ2			
30	10	40	32,5	7,5	40	80	20	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	відмінно
82–89	B	добре
74–81	C	
64–73	D	задовільно
60–63	E	
35–59	FX	незадовільно
1–34	F	

ЗАВДАННЯ ПО ТЕМАХ ДИСЦИПЛІНИ ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ

Тема 1. Аналіз фінансово-економічної діяльності підприємства: предмет, об'єкти, зміст, завдання та роль в управлінні сучасним підприємством

Мета практичного заняття – виявити рівень знань студентів під час проведення вхідного контролю з дисциплін «Бухгалтерський облік», «Статистика», «Маркетинг», «Економічний аналіз», засвоїти основні функції, категорії, види та методи аналізу фінансово-економічної діяльності підприємств.

План практичного заняття

1.1. Аналіз фінансово-економічної діяльності підприємства як галузь економічної науки.

1.2. Система управління підприємством: характеристика, склад та взаємозв'язок функцій.

1.3. Принципи проведення аналізу фінансово-економічної діяльності підприємства.

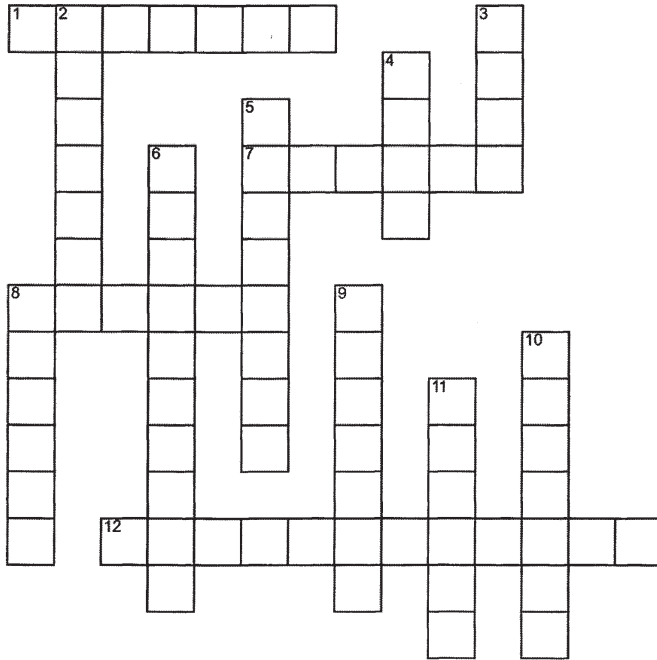
1.4. Взаємозв'язок управлінських рішень та аналізу фінансово-економічної діяльності підприємства.

1.5. Технологія прийняття управлінських рішень за результатами аналізу фінансово-економічної діяльності підприємства.

Практичні завдання

Завдання 1.1.

Навчальний кросворд до теми

По горизонталі

1. Причинно-наслідкові зв'язки між різними економічними явищами і процесами, які відбуваються в господарській діяльності підприємства – це ... економічного аналізу.

7. Функція економічного аналізу, що забезпечує встановлення відмінностей фактично досягнутого стану від запланованих чи теоретично обґрунтованих завдань (іменник).

8. Зворотна процедура до аналізу.

12. Функція економічного аналізу, яка передбачає формування якісної характеристики об'єкта аналізу, встановлення причинно-наслідкових зв'язків.

По вертикалі

2. Невикористані можливості зростання та вдосконалення виробництва, поліпшення його економічних результатів.

3. Системне, комплексне, взаємопов'язане вивчення певного об'єкта з метою його оцінювання, забезпечення необхідною інформацією прийняття управлінських рішень – це .... економічного аналізу.

4. Вид резервів підвищення ефективності виробництва, які відображені у звітності.

5. Узагальнена характеристика певного економічного явища чи процесу відносно конкретного місця і часу.

6. Вид аналізу, який проводять працівники аналітичної служби підприємства.

8. Родоначалник систематизованого економічного аналізу як складового елемента бухгалтерського обліку.

9. Функція економічного аналізу, що обґрунтовує рекомендації щодо приведення об'єкта дослідження в бажаний стан (іменник).

10. Вид резервів, які можна реалізувати протягом наступного місяця, кварталу чи року.

11. Умова, рушійна сила, причина будь-якого процесу, який відбувається на підприємстві.

Завдання 1.2.

ПрАТ «Фармаком» – виробник лікарських засобів, що має давні фармацевтичні традиції. Від часу заснування товариство вважає довіру українців найбільш пріоритетним і важливим активом у своїй діяльності. ПрАТ «Фармаком» входить до 20 кращих фармацевтичних підприємств України. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) становив у попередньому році – 6611 тис. грн, а у звітному – 8472, 3 тис. грн. Канали збуту продукції охоплюють всю територію України.

Номенклатура лікарських засобів, які виробляє «Фармаком», налічує понад 100 найменувань. Працюючи в сегменті

простих лікарських засобів (мазей, паст, настоянок, екстрактів, мікстур, крапель, таблеток), товариство виготовляє препарати для лікування кардіологічних, пульмонологічних, гастроентерологічних, неврологічних, дерматологічних, травматичних і простудних захворювань. За місяць ПрАТ «Фармаком» випускає майже три млн. упаковок ліків. Середня ціна упаковки не перевищує 35 грн. Загалом недорого, але якісна продукція користується попитом на українському ринку, що забезпечує стабільний фінансовий результат діяльності ПрАТ «Фармаком». Чистий прибуток, який отримало товариство, становив за попередній рік 254 тис. грн, а за звітний – 662 тис. грн. Відповідно рентабельність продажу продукції у попередньому році була на рівні 3,84 %, а у звітному – 7,81 %. Однак виробництво лікарських засобів має сезонний характер, що пов'язано із сезонністю попиту на ліки різних фармакологічних груп.

Спеціалізується ПрАТ «Фармаком» на виробництві лікарських препаратів, виготовлених із рослинної сировини. Щорічно на підприємстві переробляють майже 80 тонн екологічно чистої сировини. Коріння, трави, плоди та квітки лікарських рослин проходять складне багаторівневе очищення, перш ніж перетворяться у галенові препарати – лікарські засоби, отримані шляхом спеціального оброблення рослинної сировини.

Персонал ПрАТ «Фармаком» (у штаті працює 320 працівників) суворо дотримується правил класичної технології виготовлення галенових препаратів. Середня заробітна плата одного працівника перевищує регіональні показники. Товариство розробило кадрову програму, в якій передбачено створення гідних умов праці і соціальний захист працівників (вітамінізацію, щеплення, консультації лікарів різного профілю, профілактичне оздоровлення тощо).

Для забезпечення якості лікарських засобів на підприємстві здійснюють заходи з приведення у відповідність

технічному рівню технологічного обладнання і виробничих процесів. За останні п'ять років сума інвестицій становила 19,3 млн грн. Хоча рівень спрацювання основних засобів досить високий: будівель і споруд становить 23 %; машин та обладнання – 49 %; транспортних засобів – 75 %. «Фармаком» планує подальше інвестування у виробництво як власних коштів, так і кредитів банків.

У майбутньому ПрАТ «Фармаком» планує розширити свою частку ринку на 1,5 % завдяки збільшенню обсягів реалізації «народних» ліків та освоєнню виробництва нових препаратів. Для цього будуть здійснені такі заходи з розвитку виробництва: проходження сертифікації дільниці підготовки розчинів, розливу та упаковки сиропів, рідин, крапель; модернізація виробництва відповідно до вимог міжнародних стандартів; технічне переоснащення виробництва таблеток; реконструкція складських приміщень.

Професійне ставлення до роботи, а також модернізація виробництва, встановлення нового технологічного устаткування – запорука перспективного розвитку ПрАТ «Фармаком».

Дати відповіді на наступні питання.

1. Підприємство здебільшого розглядають як складну систему, елементами якої є: виробничі ресурси, виробничий процес і фінансові результати. Розподіліть наведені в тексті показники між цими трьома складовими.

2. Визначте основні фактори, що впливають на господарську діяльність ПрАТ «Фармаком», та напрям їх впливу (позитивний, негативний).

3. Охарактеризуйте невикористані можливості зростання та вдосконалення виробництва, поліпшення фінансових результатів ПрАТ «Фармаком» за основними класифікаційними ознаками: місцем утворення, характером дії, часом використання та способом виявлення.

Завдання 1.3.

Зобразити у вигляді схеми взаємозв'язок економічного аналізу з бухгалтерським обліком, контролем (аудитом), статистикою, менеджментом, маркетингом, контролінгом.

Завдання можна виконати за формою (рис. 1.1).

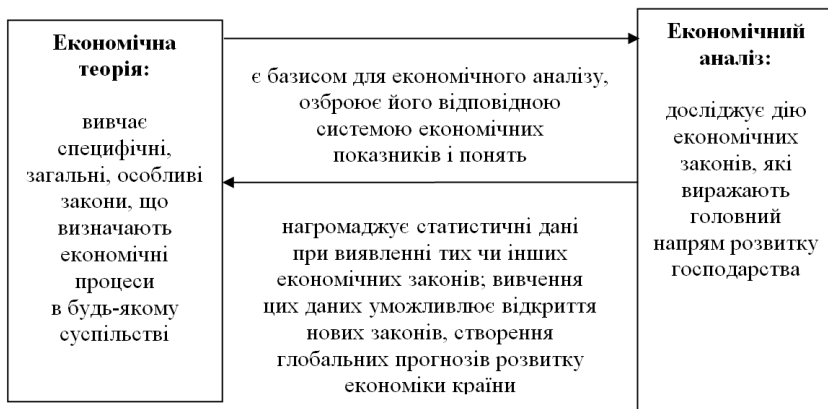

Рис. 1.1. Взаємозв'язок економічного аналізу з економічною теорією

Завдання 1.4.

Стисло охарактеризуйте історичні етапи (періоди) розвитку економічного аналізу у зв'язку з об'єктивними вимогами та умовами, що властиві цим етапам. Відповідь оформіть у вигляді табл. 1.1.

Таблиця 1.1. Характеристика історичних етапів розвитку економічного аналізу

Історичні періоди розвитку економічного аналізу	Об'єктивні вимоги і умови для розвитку економічного аналізу	Стисла характеристика історичного періоду розвитку економічного аналізу
1	2	3

Завдання 1.5.

Охарактеризуйте основні види показників економічного аналізу. Відповідь оформіть у вигляді табл. 1.2.

Таблиця 1.2. Показники економічного аналізу

№	Ознака класифікації показника	Вид показника	Призначення показника
1	2	3	4
1	За економічним змістом	кількісні	
		якісні	
2	За способом формування	нормативні	
		планові	
		облікові	
		звітні	
		аналітичні	
3	За роллю у причинно-наслідкових зв'язках	результативні	
		факторні	
4	За рівнем охоплення	узагальнюючі	
		часткові	
		допоміжні	
5	За характером відображення економічних процесів	абсолютні	
		відносні	

Завдання 1.6.

Дані про виробництво стільців наведені в табл. 1.3.

Таблиця 1.3

Роки	Виробництво стільців, шт.
2009	116339
2010	117299
2011	120500
2012	121660
2013	119388
2014	119115
2015	126388

Продовж. табл. 1.3

Роки	Виробництво стільців, шт.
2016	127450
2017	129660
2018	130720
2019	131950
2020	132580

Визначити базисним і ланцюговим способами:

- абсолютний приріст;
- темпи зростання, %;
- темп приросту, %;
- середньорічний темпи зростання, %.

Провести розрахунки всіх показників, результати розрахунків звести в табл. 1.4. Зробити висновки.

Таблиця 1.4

№	Роки	Виробництво стільців, шт.	Абсолютний приріст (зниження) виробництва стільців, шт.		Темп зростання (зниження) виробництва стільців, %		Темп приросту (зниження) виробництва стільців, %	
			Ланцюговий спосіб	Базисний спосіб	Ланцюговий спосіб	Базисний спосіб	Ланцюговий спосіб	Базисний спосіб
1	2009	116339	–	–	–	–	–	–
2	2010	117299						
3	2011	120500						
4	2012	121660						
5	2013	119388						
6	2014	119115						
7	2015	126388						
8	2016	127450						
9	2017	129660						
10	2018	130720						
11	2019	131950						
12	2020	132580						

Тема 2. Метод і спеціальні прийоми аналізу фінансово-економічної діяльності підприємства

Мета практичного заняття – ознайомитися з особливостями використання елементарних методів в аналізі фінансово-економічної діяльності підприємства, набути навичок застосування елементарних методів аналізу для дослідження економічних явищ і процесів.

План практичного заняття

2.1. Сутність, зміст і особливості методу та методики аналізу фінансово-економічної діяльності підприємства.

2.2. Класифікація методичних прийомів аналітичних досліджень.

2.3. Характеристика математичних способів та прийомів аналізу фінансово-економічної діяльності підприємства.

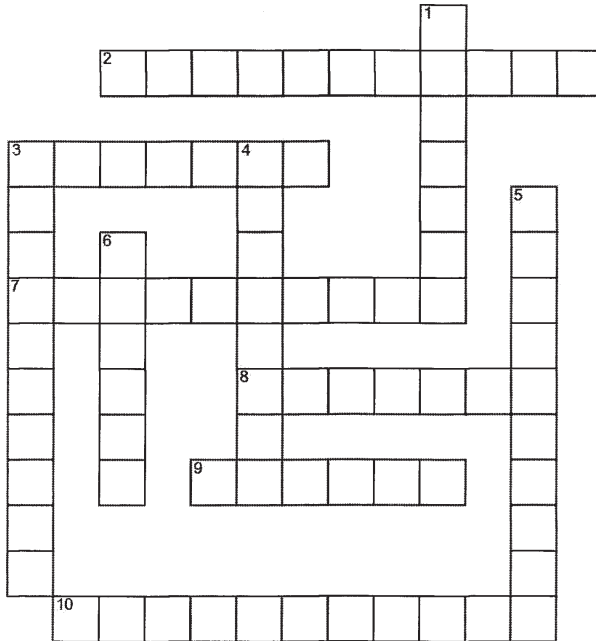
2.4. Характеристика евристичних способів та прийомів аналізу фінансово-економічної діяльності підприємства.

2.5. Методи факторного аналізу.

Практичні завдання

Завдання 2.1.

Навчальний кросворд до теми

По горизонталі

2. Розкладання узагальнювального показника на складові частини та вивчення впливу кожної з них на загальний результат.

3. Вид таблиці, в якій підмет поділено на окремі групи за однією з істотних ознак.

7. Зіставлення аналітичних показників з метою визначення загальних і специфічних ознак економічних явищ, тенденцій і закономірностей їх розвитку.

8. Вид величин, які відображають узагальнену характеристику сукупності однорідних явищ за будь-яким показником, показують рівень ознаки в розрахунку на одиницю сукупності.

9. Крайня ліва графа таблиці.

10. Вид групування, яке дає змогу визначити однорідні економічні групи або типи явищ.

По вертикалі

1. Форма подачі результатів аналізу, яка є комбінацією горизонтальних рядків та вертикальних граф.

3. Зведення економічних показників в однорідні групи за певними ознаками з метою систематизації матеріалу для аналітичного опрацювання.

4. Вид величин, які відображають співвідношення величини певного явища з величиною іншого явища чи з величиною цього ж явища, розрахованою за інший час або для іншого об'єкта.

5. Вид групування, яке використовують для вивчення взаємозв'язку між явищами та їхніми ознаками.

6. Форма зображення аналітичної інформації про господарську діяльність підприємства за допомогою геометричних фігур, малюнків тощо.

Завдання 2.2.

Інформацію про обсяг реалізації певних видів продукції ТОВ «Агрохім» за 2019–2020 рр. наведено в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Вид продукції	Попередній рік	Звітний рік	
		план	факт
Обсяг реалізованої продукції, тис. грн, зокрема:	265	255	260
ABK-31	95	100	110
ABK-41	120	110	110
ABK-51	50	45	40

Проаналізуйте динаміку обсягу реалізованої продукції ТОВ «Агрохім» звітнього року порівняно з планом та з по-

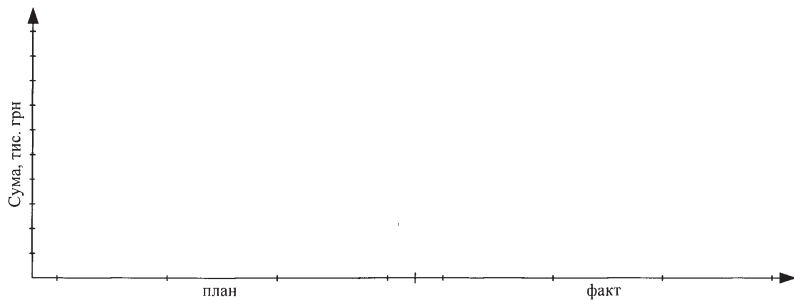
переднім роком, побудуйте стовпчикову діаграму. За результатами аналізу сформулюйте висновок.

Результати аналізу реалізованої продукції ТОВ «Агрохім» наведено в табл. 2.2.

Таблиця 2.2. Динаміка обсягу реалізованої продукції ТОВ «Агрохім» за 2019–2020 рр.

Показники	Попередній рік	Звітний рік		Абсолютне відхилення, тис. грн		Відносне відхилення, %	
		план	факт	від плану	від попереднього року	від плану	від попереднього року
Обсяг реалізованої продукції, тис. грн, зокрема:	265	255	260				
АВК-31	95	100	110				
АВК-41	120	110	110				
АВК-51	50	45	40				

Результати аналізу планового і фактичного обсягу реалізованої продукції ТОВ «Агрохім» за 2020 р. подано на рис. 2.1.

Рис. 2.1. Обсяг реалізованої продукції ТОВ «Агрохім» за 2020 р.

Зробити аналітичний висновок.

Завдання 2.3.

Інформацію про діяльність ПП «Призма» за 2019 р. наведено в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Види зобов'язань	На початок звітнього року	На кінець звітнього року
Короткострокові кредити банків, тис. грн	4051,50	?
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями, тис. грн	2202,20	3295,10
Інші поточні зобов'язання, тис. грн	152,10	40,90
Разом поточних зобов'язань, тис. грн	?	10116,30

На основі наведених даних проаналізуйте динаміку короткострокових кредитів банків ПП «Призма» і виберіть правильну відповідь.

Короткострокові кредити банків ПП «Призма» за звітний рік зросли на: а) 2728,8 тис. грн, або 67,35 %; б) 2828 тис. грн, або 69,45 %; в) 2929,8 тис. грн, або 71,55 %; г) 2509 тис. грн, або 68, 25%; д) правильної відповіді немає.

Завдання 2.4.

Інформацію про виробництво курток ПрАТ «Бриз» за 2018–2020 рр. подано в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Види продукції	Обсяг виробленої продукції, млн грн				
	2018 р.	2019 р.		2020 р.	
		план	факт	план	факт
Чоловічі куртки	20,20	25,30	30,95	30,08	28,45
Жіночі куртки	35,61	30,09	33,31	40,38	37,24
Дитячі куртки	15,22	19,81	18,41	14,85	15,64

На основі поданої інформації: визначте різні види середніх величин; побудуйте стовпчикові діаграми, що відоб-

ражають обсяг виробництва за 2018–2020 рр., а також секторну діаграму структури виробленої продукції за 2020 р.

Завдання 2.5.

Інформацію про діяльність ПрАТ «Ріола» за 2020 р. наведено в табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Види необоротних активів	На початок звітнього року	На кінець звітнього року
Нематеріальні активи, тис. грн	5626,00	3625,00
Незавершене будівництво, тис. грн	2896,00	4485,00
Основні засоби, тис. грн	?	8255,62
Інші необоротні активи, тис. грн	469,00	569,00
Разом необоротних активів, тис. грн	16373,52	?

На основі наведених даних проаналізуйте структуру необоротних активів ПрАТ «Ріола» і оберіть правильну відповідь.

Частка основних засобів у структурі необоротних активів ПрАТ «Ріола» за звітний рік: а) збільшилася на 2 %; б) збільшилася на 3,66 %; в) зменшилась на 1,52 %; г) зменшилась на 1,59 %; д) правильної відповіді немає.

Завдання 2.6.

Інформацію про діяльність ПрАТ «Синевир» за 2019 р. подано в табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Показники	Звітний рік	
	план	факт
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн	22896	23256
Фондовіддача, грн/грн	6,12	7,18
Обсяг виробленої продукції, тис. грн	?	?

На основі наведених даних визначте обсяг виробленої продукції ПрАТ «Синевир» за звітний рік, оберіть правильну відповідь.

Рівень виконання плану за обсягом виробленої продукції ПрАТ «Синевир» у звітному році становить: а) 119,16 %; б) 118,8 %; в) 117,14 %; г) 91,13 %; д) правильної відповіді немає.

Завдання 2.7.

Інформацію про діяльність ПрАТ «Лімпопо» за 2018–2019 рр. наведено в табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Показники	Попередній рік	Звітний рік
Обсяг виробленої продукції, грн	45000	48000
Матеріальні витрати, грн	31250	29250
Матеріаловіддача, грн/грн	?	?

На основі наведених даних обчисліть матеріаловіддачу ПрАТ «Лімпопо» у попередньому і звітному роках, оберіть правильну відповідь.

Матеріаловіддача ПрАТ «Лімпопо» у звітному році порівняно з попереднім: а) збільшилася на 0,20 грн/грн; б) збільшилася на 0,25 грн/грн; в) зменшилась на 0,17 грн/грн; г) зменшилась на 0,15 грн/грн; д) правильної відповіді немає.

Завдання 2.8.

Проаналізуйте динаміку обсягу реалізованої продукції ПП «Промо» за перший квартал 2019 р. порівняно з першим кварталом 2018 р., коли відомо, що у звітному році у січні підприємство реалізувало продукції на суму 12300 тис. грн, лютому – 12698 тис. грн, березні – 11982 тис. грн. У попередньому році обсяг реалізованої продукції становив: у січні – 11350 тис. грн, лютому – 14256 тис. грн, березні – 10256 тис. грн.

За результатами оцінювання динаміки обсягу реалізованої продукції побудуйте аналітичну таблицю та сформулюйте висновок.

Завдання 2.9.

Підприємство закупило три партії однакових матеріалів: 200 кг за ціною 20 грн, 150 кг – 16 грн та 400 кг – 22 грн. Обчисліть середню ціну закуплених матеріалів методом: а) простої середньої арифметичної; б) зваженої середньої арифметичної. Сформулюйте висновок.

Завдання 2.10.

Наведіть класифікацію факторів як специфічної категорії економічного аналізу. Поясніть їх види за класифікаційними ознаками.

Таблиця 2.8. Класифікація факторів для цілей економічного аналізу

№	Оцінка класифікації фактора	Характеристика фактора	Сфера дії (використання)
1			
2			
3			
...			

Завдання 2.11.

Наведіть класифікацію резервів як специфічної категорії економічного аналізу. Поясніть їх види за класифікаційними ознаками.

Таблиця 2.9. Класифікація резервів для цілей економічного аналізу

№	Оцінка класифікації резервів	Характеристика резервів	Сфера дії (використання)
1			
2			
3			
...			

Тема 3. Інформаційне забезпечення та організація аналізу фінансово-економічної діяльності підприємства

Мета практичного заняття – засвоїти основні методичні принципи, форми та методи організації аналізу фінансово-економічної діяльності підприємства, роль і функції аналітичної служби на підприємстві; набуті навичок збирання й оброблення економічної інформації.

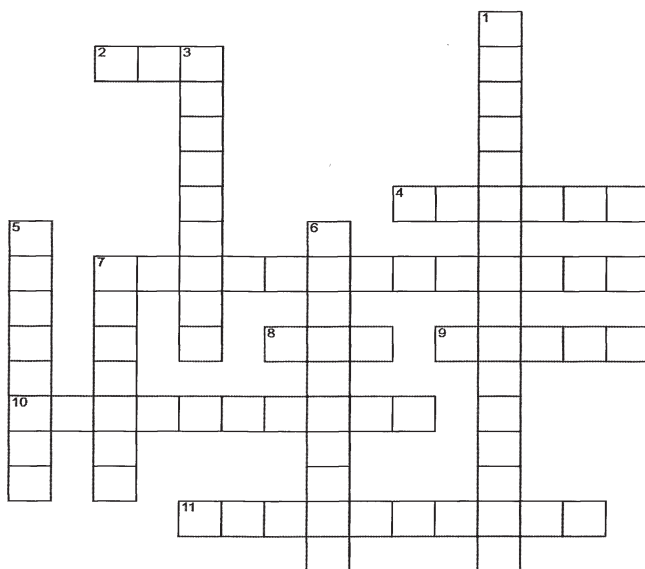
План практичного заняття

- 3.1. Організація аналітичної роботи на підприємстві.
- 3.2. Етапи проведення аналізу фінансово-економічної діяльності на підприємстві.
- 3.3. Система економічної інформації, її особливості.
- 3.4. Сутність процесу забезпечення аналізу фінансово-економічної діяльності підприємства інформацією і вимоги до неї.
- 3.5. Класифікація інформаційного забезпечення аналізу фінансово-економічної діяльності підприємства.
- 3.6. Характеристика основних джерел інформаційного забезпечення аналізу фінансово-економічної діяльності підприємства.

Практичні завдання

Завдання 3.1.

Навчальний кросворд до теми

По горизонталі

2. Тип підприємств, для яких встановлена скорочена за показниками фінансова звітність у складі форми № 1-м «Баланс» та форми № 2-м «Звіт про фінансові результати» (аббревіатура).

4. Номер форми фінансової звітності – «Звіту про власний капітал».

7. Спосіб формування бази даних, який передбачає формування інформації про майбутній стан підприємства та його оточення.

8. Вкажіть період, на який розробляють план аналітичної роботи.

9. Вид суб'єктів малого підприємництва, для яких встановлена спрощена фінансова звітність: форма № 1-мс «Баланс»; форма № 2-мс «Звіт про фінансові результати».

10. До якого виду інформації належать результати аудиторської перевірки?

11. Спосіб формування бази даних, який передбачає пошук вже сформованої, тобто ретроспективної інформації.

По вертикалі

1. Форма організації економічного аналізу, яка передбачає залучення працівників структурних підрозділів підприємства відповідно до їх функцій.

3. Вид звітності, яку формують згідно з податковим законодавством.

5. Якою є інформація про загальний обсяг виробництва продукції підприємства за рівнем узагальнення?

6. Спосіб формування бази даних, який передбачає відстеження поточної інформації, що лише з'являється.

7. Вид інформації, що міститься у перспективних планах, програмах, річних та оперативних планах діяльності підприємства і його структурних підрозділів.

Завдання 3.2.

Згрупуйте наведені в табл. 3.1 джерела інформації за її видами.

Таблиця 3.1

Джерела інформації	Інформація		
	планова	обліково-звітна	необлікова
План виробництва продукції			
Накладна на отримані матеріали			
Лімітно-забірна картка			
Закони України, які регулюють господарську діяльність			
Форма №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»			
Статут підприємства			
Технічний паспорт обладнання			
Колективний договір			
Планова калькуляція собівартості продукції			

Завдання 3.3.

У табл. 3.2 наведено основні джерела інформації, які використовує аналітична служба ТОВ «Моноліт» в аналізі своєї господарської діяльності.

Таблиця 3.2

Джерела інформації	Стисла характеристика
Форма № 3 «Звіт про рух грошових коштів» (за прямим методом)	Узагальнює інформацію щодо надходження, витрачання та залишків грошових коштів підприємства за видами діяльності
Форма № 4 «Звіт про власний капітал»	Відображає інформацію щодо змін у власному капіталі, які пов'язані з переоцінкою активів, розподілом прибутку, внесками учасників, вилученням капіталу тощо
Форма № 5 «Примітки до річної фінансової звітності»	Деталізує інформацію з інших форм фінансової звітності, зокрема інформацію про активи, доходи, витрати, основні засоби, матеріальні запаси тощо
Податкова декларація з податку на додану вартість	Відображає податкове зобов'язання та податковий кредит підприємства у розрізі різних ставок ПДВ, суму ПДВ, яка підлягає сплаті до бюджету
Форма 11-03 «Звіт про наявність і рух основних засобів, амортизацію»	Розкриває інформацію щодо: наявності, надходження, вибуття та нарахування зносу на основні засоби за видами; наявності окремих видів основних засобів на кінець періоду
Платіжне доручення	Розрахунковий документ, що містить вимогу отримувача безпосередньо до платника сплатити суму грошей та доручення платника банку, що його обслуговує, здійснити переказ визначеної платником суми грошей зі свого рахунка на рахунок отримувача
Видатковий касовий ордер	Первинний документ, що застосовують для оформлення видачі готівки з каси підприємства
Журнал-ордер № 5	Містить інформацію про витрати діяльності в розрізі відповідних рахунків бухгалтерського обліку
Інвентарна картка обліку основних засобів	Використовують для індивідуального обліку кожного об'єкта основних засобів і для групового обліку однотипних об'єктів основних засобів

Продовж. табл. 3.2

Джерела інформації	Стисла характеристика
Рекламації	Інформація про претензії покупців у зв'язку з невідповідністю якості чи кількості товару, що постачається відповідно до умов договору
Кошторис витрат на виробництво	Інформація про витрати підприємства, пов'язані з його основною діяльністю за певний період
Проектно-кошторисна документація	Комплекс документів, що визначають місце будівництва (реконструкції) майбутнього об'єкта, його архітектурне, планувальне і конструктивне рішення, потребу в кадрах, будівельних матеріалах, машинах і обладнанні, коштах

Кошторис витрат – це зведений план усіх витрат підприємства на плановий період виробничо-фінансової діяльності.

Згрупуйте наведені у таблиці джерела інформації за такими видами: планова, обліково-звітна, необлікова. Результати оформіть у вигляді таблиці.

Визначте джерела, інформацію з яких може використати аналітик ТОВ «Моноліт» для вивчення: а) основних засобів; б) грошових коштів; в) витрат.

Побудуємо аналітичну таблицю з вказанням джерел інформації для аналізу та визначимо їх вид (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Джерела інформації	Інформація		
	планова	обліково-звітна	необлікова
Форма № 3 «Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)»			
Форма № 4 «Звіт про власний капітал»			
Форма № 5 «Примітки до річної фінансової звітності»			

Продовж. табл. 3.3

Джерела інформації	Інформація		
	планова	обліково-звітна	необлікова
Форма № 11-03 «Звіт про наявність і рух основних засобів, амортизацію»			
Платіжне доручення			
Видатковий касовий ордер			
Журнал-ордер № 5			
Інвентарна картка обліку основних засобів			
Рекламації			
Кошторис витрат на виробництво			
Проектно-кошторисна документація			

Зробити аналітичний висновок.

Завдання 3.4.

У табл. 3.4 наведено основні види аналізу, які виконують функціональні підрозділи ПрАТ «Механік».

Таблиця 3.4

Вид аналізу	Виконавці (функціональні підрозділи)
Маркетинговий аналіз	Відділ маркетингу (ВМ)
Виробничий аналіз	Виробничий відділ (ВВ)
	Відділ постачання (ВП)
	Відділ технічного контролю (ВТК)
	Відділ головного механіка (ВГМ)
Фінансовий аналіз	Фінансовий відділ (ФВ)
Аналіз трудових ресурсів	Відділ праці та заробітної плати (ВЗП)
Аналіз інновацій	Відділ головного технолога (ВГТ)

Визначте, яка організаційна форма виконання аналітичних робіт запроваджена в ПрАТ «Механік». Запропонуйте

варіант розподілу обов'язків між функціональними підрозділами, які можуть бути залучені до виконання таких напрямів аналізу:

Варіант А:

- 1) аналіз матеріальних ресурсів;
- 2) аналіз виробництва і реалізації продукції;
- 3) аналіз фінансових результатів підприємства.

Варіант Б:

- 1) аналіз основних засобів;
- 2) аналіз забезпечення підприємства працівниками;
- 3) аналіз витрат підприємства;
- 4) аналіз фінансового стану.

Сформулюйте перелік завдань у межах кожного напрямку аналізу для виконавців. Результати подайте в таблиці.

Побудуємо аналітичну таблицю з вказанням напрямів аналізу, переліку завдань у межах кожного напрямку та їх виконавців (табл. 3.5).

Таблиця 3.5. Розподіл аналітичних робіт між функціональними підрозділами ПрАТ «Механік»

Напрямок аналізу	Завдання аналізу (вид аналітичної роботи)	Виконавці (функціональні підрозділи)							
		ВМ	ВВ	ВП	ВТК	ВГМ	ФВ	ВЗП	ВГТ
1									
2									
3									
4									

Завдання 3.5.

Визначте принципи економічного аналізу, охарактеризуйте їх за суттю. Відповідь оформіть у табл. 3.6.

Таблиця 3.6. Характеристика принципів економічного аналізу

Принцип	Характеристика принципу
Цільового спрямування	Передбачає глибоке пізнання об'єктивної реальності функціонування економічної системи, впливу об'єктивних факторів її зміни та розвитку, застосування наукової методики та організації аналітичних досліджень. Рівень науковості методики досягається розвитком методології аналізу та застосуванням його сучасних організаційних систем, новітніх досягнень у теорії та методиці економічних досліджень
Науковості	Досягається через обов'язкове пояснення отриманих результатів дослідження (розрахунків) у вигляді відповідних висновків, коментарів, пояснювальних записок. Наявність аналітичних висновків є обов'язковим елементом методики економічного аналізу
...	
...	
...	

Завдання 3.6.

На основі класифікації методів економічного аналізу наведіть характеристику економіко-логічних прийомів аналітичного дослідження за такими ознаками: сфера використання методу або прийому, призначення, вирішувані задачі на етапах аналітичного дослідження.

Відповідь подати у вигляді табл. 3.7.

Таблиця 3.7. Економіко-логічні прийоми аналітичного дослідження

Економіко-логічні прийоми дослідження	Сфера використання	Призначення	Вирішувані задачі

Тема 4. Аналіз фінансового стану підприємства за даними фінансової звітності

Мета практичного заняття – засвоїти методику загального оцінювання та прогнозування фінансового стану підприємства; набути практичних навичок аналізу динаміки валюти балансу, майна підприємства та джерел його формування.

План практичного заняття

4.1. Значення, мета та задачі аналізу фінансової звітності підприємства.

4.2. Аналіз складу, структури і динаміки майна підприємства та джерел його формування.

4.3. Оцінка ефективності використання майна та оптимальності структури капіталу підприємства.

4.4. Аналіз доходів, витрат та фінансових результатів роботи підприємства.

4.5. Аналіз надходження та вибуття грошових коштів підприємства.

Практичні завдання

Завдання 4.1.

На основі наведеної характеристики зацікавлень суб'єктів аналізу фінансового стану заповніть у табл. 4.1 їх назву.

Таблиця 4.1

Суб'єкти аналізу	Інтереси суб'єктів аналізу
	Динаміка частки власного капіталу, фінансова стійкість підприємства
	Інвестиційна привабливість, активність, рівень ризику інвестування
	Кредитоспроможність, ліквідність
	Фінансова стійкість, платоспроможність
	Фінансовий стан
	Фінансові результати
	Фінансова інформація, необхідна для управління

Продовж. табл. 4.1

Суб'єкти аналізу	Інтереси суб'єктів аналізу
	Фінансові результати, фінансовий стан
	Фінансовий стан підприємства або його окремі аспекти

Завдання 4.2.

Проведіть у табл. 4.2 групування видів фінансового аналізу (горизонтальний, вертикальний, коефіцієнтний і факторний) з завданнями, які вони вирішують.

Таблиця 4.2

Вид фінансового аналізу	Завдання
	Вивчення динаміки фінансових показників
	Розрахунок структури узагальнювальних показників фінансової звітності підприємства
	Розрахунок співвідношення між статтями балансу або іншими абсолютними показниками звітності
	Визначення впливу факторів на зміну фінансового показника методами детермінованого або стохастичного аналізу

Завдання 4.3.

Інформацію про показники господарської діяльності ПрАТ «Вектор» за 2018–2019 рр. подано в табл. 4.3.

Таблиця 4.3

Показник	Попередній рік	Звітний рік
Середньорічна вартість активів, тис. грн	17268	14659
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	45524	59265
Валовий прибуток, тис. грн	17854	22654

Продовж. табл. 4.3

Показник	Попередній рік	Звітний рік
Прибуток від операційної діяльності, тис. грн	11214	12987
Чистий прибуток, тис. грн	7456	8969

Проаналізуйте динаміку вартості активів ПрАТ «Вектор», порівняйте її зі зміною обсягу реалізації продукції, валовим прибутком, прибутком від операційної діяльності та чистим прибутком підприємства. Результати аналізу подайте в табл. 4.4 та сформулюйте висновок.

Таблиця 4.4. Динаміка показників ПрАТ «Вектор» за 2018–2019 рр.

Показник	Попередній рік	Звітний рік	Темп приросту, %
Середньорічна вартість активів, тис. грн	17268	14659	
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	45524	59265	
Валовий прибуток, тис. грн	17854	22654	
Прибуток від операційної діяльності, тис. грн	11214	12987	
Чистий прибуток, тис. грн	7456	8969	

Завдання 4.4.

Побудуйте кілька окремих аналітичних таблиць за вихідними даними, наведеними у табл. 4.5. Оцініть їх, використовуючи логічні методи обробки економічної інформації.

Результати аналізу оформіть аналітичною запискою.

Таблиця 4.5. Техніко-економічні показники роботи підприємства

Показники	Позаминулий рік 20XX	Минулий рік 20XX+1	Звітний рік	
			за планом	фактично
1	2	3	4	5
1. Готова продукція, тис. грн, у тому числі:	42 500	43 100	45 500	46 150
продукції А	6400	6350	7100	7200
продукції Б	10100	10340	11300	11500
продукції В	11050	11210	12060	12380
продукції Г	14950	15200	15040	15010
2. Випуск продукції за декадами:				
I декада	12 110	12 200	15 150	13 400
II декада	14 170	13 100	15 170	15 600
III декада	16 220	17 800	15 180	17 150
3. Чисельність працюючих, осіб	3660	3670	3850	3862
4. Чисельність робітників, осіб	2562	2552	2772	2769
5. Питома вага робітників у загальній кількості працюючих, %	?	?	?	?
6. Середньорічний виробіток одного працюючого, грн	?	?	?	?
7. Середньорічний виробіток одного робітника, грн	?	?	?	?
8. Середня кількість робочих днів	225	223	225	222
9. Середня тривалість робочого дня, год	7,58	7,74	7,88	7,71
10. Середньоденний виробіток одного робітника, грн	?	?	?	?

Продовж. табл. 4.5

1	2	3	4	5
11. Середньорічна вартість основних виробничих засобів, тис. грн, у тому числі	31 300	32 250	32 400	33 150
11 а. Вартість устаткування, тис. грн	16276	16448	17 172	17371
12. Питома вага активної частини основних засобів, %	?	?	?	?
13. Фондовіддача загальна	?	?	?	?
14. Фондовіддача активної частини основних засобів	?	?	?	?
15. Витрати матеріальних ресурсів на випуск товарної продукції, тис. грн	11900	11 982	11830	11 861
16. Матеріаловіддача	?	?	?	?
17. Матеріало-місткість	?	?	?	?
18. Обсяг реалізації, тис. грн	42 400	43 020	45 480	46 110
19. Валовий прибуток, тис. грн	8670	8890	9100	9320
20. Чистий прибуток, тис. грн	3420	2180	4150	3070

Для вирішення завдання використайте такі аналітичні таблиці.

Таблиця 4.6. Метод порівняння

Показник	У динаміці за роками		Відхилення від плану
			Факт-план (+,-)
1. Готова продукція, тис. грн, у тому числі: продукції А			

Продовж. табл. 4.6

Показник	У динаміці за роками		Відхилення від плану
			Факт-план (+,-)
2. Випуск продукції за декадами, тис. грн:			
І декада			
ІІ декада			
ІІІ декада			

Таблиця 4.7. Метод відносних величин

Показник	Темпи зростання, %		Темпи приросту, %		Показники, структури 20XX+2, %		% виконання плану 20XX+2,
					План	Факт	
1. Готова продукція, тис. грн, у тому числі:							
продукції А							
продукції Б							
продукції В							
продукції Г							
2. Випуск продукції за декадами, тис. грн:							
І декада							
ІІ декада							
ІІІ декада							

Таблиця 4.8. Метод середніх величин

Випуск продукції за декадами, тис. грн	20XX	20XX+1	20XX+2

Завдання 4.5.

Визначте в кожній групі результативні і факторні показники за характером їх зв'язку:

1. Випуск продукції, чисельність персоналу, продуктивність праці.

2. Продуктивність праці, рівень техніки, технології, механізації виробництва, праці, управління.

3. Ритмічність поставок, ритмічність випуску продукції.

4. Випуск продукції, середньорічна вартість основних виробничих фондів, фондовіддача, витрати сировини, матеріаломісткість.

Завдання 4.6.

Охарактеризуйте зміст основних категорій (термінів) економічного аналізу за табл. 4.9.

Таблиця 4.9

Терміни	Зміст
Методологія економічного аналізу	
Метод економічного аналізу	
Методика економічного аналізу	
Принципи економічного аналізу	
Фактор	
Резерв	
Показник	

Завдання 4.7.

Інформацію про основні показники господарської діяльності ПрАТ «Тристан» за 2019–2020 рр. подано в табл. 4.10.

Таблиця 4.10

Показники	Попередній рік	Звітний рік
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	289291	244780
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	259142	219168
Середньорічна вартість активів, тис. грн	91108	106394
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн	21498	20929
Середньорічна вартість запасів, тис. грн	18849	42131

Продовж. табл. 4.10

Показники	Попередній рік	Звітний рік
Середньорічна вартість дебіторської заборгованості, тис. грн	34752	36018
Середньорічна вартість кредиторської заборгованості, тис. грн	14738	24863
Середньорічна вартість власного капіталу, тис. грн	31828	36025

Проаналізуйте ділову активність ПрАТ «Тристан» за 2019–2020 рр. за відносними показниками інтенсивності використання ресурсів, сформулюйте аналітичний висновок.

Тема 5. Аналіз прибутку і рентабельності

Мета практичного заняття – засвоїти особливості організації та методики аналізу прибутку і рентабельності діяльності підприємства; набути навичок горизонтального і факторного аналізу показників рентабельності витрат, продажу продукції та капіталу.

План практичного заняття

5.1. Значення, основні напрями та джерела інформації аналізу рентабельності.

5.2. Аналіз рентабельності продукції за витратами.

5.3. Аналіз рентабельності продажу продукції.

5.4. Аналіз рентабельності капіталу (інвестицій) підприємства.

5.5. Аналіз прибутків (збитків) діяльності підприємства.

5.6. Аналіз впливу факторів на прибуток (збиток) діяльності підприємства.

Практичні завдання

Завдання 5.1.

Встановіть взаємозв'язок показників рентабельності діяльності з їхнім економічним змістом.

Таблиця 5.1

Показники	Взаємозв'язок	Економічний зміст
Чиста рентабельність продажу продукції		показує скільки валового прибутку припадає на одну гривню собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)
Операційна рентабельність продажу продукції		показує скільки прибутку від продажу продукції припадає на одну гривню витрат на виробництво і збут (повної собівартості реалізованої продукції)
Чиста рентабельність власного капіталу		показує скільки прибутку від продажу продукції припадає на одну гривню чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)
Валова рентабельність продукції за виробничими витратами		показує скільки чистого прибутку від продажу продукції припадає на одну гривню чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)
Операційна рентабельність продукції за витратами на її виробництво і збут		характеризує прибутковість інвестованих коштів у звичайні акції, інших внесків власників до пайового капіталу

Завдання 5.2.

Проаналізуйте за 2019–2020 рр. рівень і динаміку рентабельності продукції підприємства (підприємство на Ваш вибір) за витратами. Побудуйте аналітичну таблицю та сформулюйте висновки.

Результати аналізу рентабельності продукції за витратами навести в табл. 5.2.

Таблиця 5.2. Динаміка показників рентабельності продукції за витратами за 2019–2020 рр.

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення (+;-)	Відносне відхилення, %
<i>Вихідні показники</i>				
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн				
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн				
Валовий прибуток, тис. грн				
Адміністративні витрати, тис. грн				
Витрати на збут продукції, тис. грн				
Прибуток від продажу продукції, тис. грн				
Ставка податку на прибуток, %				
Чистий прибуток від продажу продукції, тис. грн				
<i>Аналітичні показники</i>				
Валова рентабельність продукції за виробничими витратами, %				X
Операційна рентабельність продукції за витратами на її виробництво і збут, %				X
Чиста рентабельність продукції за витратами на її виробництво і збут, %				X

Завдання 5.3.

Проаналізуйте рівень і динаміку рентабельності продажу продукції підприємства (підприємство на Ваш вибір) за 2019–2020 рр. Побудуйте аналітичну таблицю та сформулюйте висновки.

Результати аналізу рентабельності продажу продукції навести в табл. 5.3.

Таблиця 5.3. Динаміка показників рентабельності продажу продукції за 2019–2020 рр.

Показники	Поперед- ній рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення (+;-)	Відносне відхи- лення, %
<i>Вихідні показники</i>				
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн				
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн				
Валовий прибуток, тис. грн				
Адміністративні витрати, тис. грн				
Витрати на збут продукції, тис. грн				
Прибуток від продажу продукції, тис. грн				
Ставка податку на прибуток, %				
Чистий прибуток від продажу продукції, тис. грн				
<i>Аналітичні показники</i>				
Валова рентабельність продажу продукції, %				X
Операційна рентабельність продажу продукції, %				X

Продовж. табл. 5.3

Показники	Поперед- ний рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення (+;-)	Відносне відхи- лення, %
Чиста рентабельність продажу продукції, %				X

Завдання 5.4.

Розрахуйте вплив факторів на прибуток від реалізації (на підприємстві один вид продукції).

Таблиця 5.4

Варіант	Реалізовано продукції, т		Собівартість 1 т продукції, грн		Ціна 1 т, грн	
	за планом	фактично	за планом	фактично	за планом	фактично
1	1200	1000	100	90	140	200
3	1000	800	500	520	600	640
2	900	1000	200	180	400	380
4	800	920	600	620	120	130
5	6000	5600	120	140	250	210
6	1500	1400	80	90	200	250
7	850	900	130	135	240	280
8	920	950	540	550	600	600
9	930	680	340	320	580	630
10	150	1200	440	410	650	680
11	1200	1100	350	370	700	740
12	1500	1600	780	760	860	940
13	1400	1250	340	350	480	520
14	1250	1500	800	840	960	1020
15	1240	1300	260	280	530	540
16	1600	1650	440	380	650	720
17	1400	1200	300	320	700	750
18	800	900	280	300	400	450
19	1600	1200	130	120	320	350
20	1300	1250	450	480	650	700
21	1500	1650	370	400	130	170
22	1100	1200	800	780	900	890
23	1350	1400	900	860	1000	980

Продовж. табл. 5.4

Варіант	Реалізовано продукції, т		Собівартість 1 т продукції, грн		Ціна 1 т, грн	
	за планом	фактично	за планом	фактично	за планом	фактично
25	600	800	300	280	530	500
26	1600	1650	670	690	820	870
27	1280	1320	480	460	740	730
28	1500	1400	450	500	680	700
29	1250	1200	870	850	1000	1100
30	800	860	180	200	420	490

Методичні рекомендації до виконання

Прибуток від реалізації продукції в цілому по підприємству залежить від чотирьох факторів першого рівня співпорядкованості: обсягу реалізації продукції (ОРП); її структури (ПВ_і); собівартості (С_і) і рівня середньореалізаційних цін (Ц_і):

$$\Pi = \sum [\text{ОРП}_{\text{заг.}} \times \text{ПВ}_i (\text{Ц}_i - \text{C}_i)].$$

Таблиця 5.5. Вихідні дані для факторного аналізу прибутку від реалізації продукції, тис. грн

Показник	Базовий період	Дані базового періоду, перераховані на обсяг продажів звітного періоду	Звітний період
Чистий дохід від реалізації продукції (ЧД)	$\sum (\text{ОРП}_{\text{іо}} \times \text{Ц}_{\text{іо}})$	$\sum (\text{ОРП}_{\text{іі}} \times \text{Ц}_{\text{іо}})$	$\sum (\text{ОРП}_{\text{іі}} \times \text{Ц}_{\text{іі}})$
Повна собівартість продукції (С)	$\sum (\text{ОРП}_{\text{іо}} \times \text{C}_{\text{іо}})$	$\sum (\text{ОРП}_{\text{іі}} \times \text{C}_{\text{іо}})$	$\sum (\text{ОРП}_{\text{іі}} \times \text{C}_{\text{іі}})$

Виконання плану і динаміка прибутку від реалізації окремих видів продукції залежить від трьох факторів першого порядку й обсягу продажів продукції (ОРП_і), собівартості (С_і)

і середньореалізаційних цін (Π_i). Факторна модель прибутку від реалізації продукції окремих видів має вигляд:

$$\Pi_1 = \text{ОРП}_1(\Pi_1 - C_1).$$

Розрахунок впливу факторів на зміну суми прибутку методом ланцюгових підстановок:

$$\Pi_0 = \text{ОРП}_0(\Pi_0 - C_0)$$

$$\Pi_{\text{ум.1}} = \text{ОРП}_1(\Pi_0 - C_0)$$

$$\Pi_{\text{ум.2}} = \text{ОРП}_1(\Pi_1 - C_0)$$

$$\Pi_1 = \text{ОРП}_1(\Pi_1 - C_0)$$

$$\Delta\Pi_{\text{заг}} = \Pi_1 - \Pi_0$$

$$\Delta\Pi_{\text{орп}} = \Pi_{\text{ум.1}} - \Pi_0$$

$$\Delta\Pi_{\Pi} = \Pi_{\text{ум.2}} - \Pi_{\text{ум.1}}$$

$$\Delta\Pi_{\text{C}} = \Pi_1 - \Pi_{\text{ум.2}}.$$

За методом абсолютних різниць:

$$\Delta\Pi_{\text{орп}} = (\text{ОРП}_1 - \text{ОРП}_0)(\Pi_0 - C_0)$$

$$\Delta\Pi_{\Pi} = (\Pi_1 - \Pi_0)\text{ОРП}_1$$

$$\Delta\Pi_{\text{C}} = (C_1 - C_0)\text{ОРП}_1.$$

Завдання 5.5.

Який валовий прибуток може бути у підприємства за наведеними даними? Визначте необхідну кількість продукції до продажу, яка забезпечить поліпшення фінансового результату на 400 тис. грн.

Таблиця 5.6

Варіант	Обсяг реалізації товарної продукції, тис. грн	Кількість реалізованої продукції, т	Собівартість 1 т реалізованої продукції, грн	У т. ч. змінна частина собівартості 1 т продукції, грн	Загальна сума постійних витрат підприємства, тис. грн	Фактичний валовий прибуток (збиток), тис. грн
A	1	2	3	4	5	6
1	6270	95	70	61		
2	990	55	20	16		
3	1295	35	40	27		
4	5220	90	60	48		
5	4200	52,5	88	72		
6	3360	80	46	38		
7	2145	39	60	45		
8	340	20	19	12		
9	880	40	25	18		
10	1440	45	37	27		
11	5040	63	85	65		
12	3440	86	46	36		
13	3100	50	72	52		
14	2280	60	40	32		
15	800	40	22	16		
16	6156	54	126	106		
17	3480	58	60	48		

18	1760	88	25	15		
19	5856	61	106	86		
20	1680	60	30	24		
21	1620	54	24	18		
22	1974	42	57	38		
23	3240	81	35	25		
24	2000	40	59	40		
25	648	30	20	10		
26	629	17	40	20		
27	3840	48	85	60		
28	2940	42	69	49		
29	4200	84	45	40		
30	1200	30	64	32		

Методичні рекомендації до виконання

Суму валового прибутку, який одержить підприємство ($\Pi_{\text{вал}}$) за заданої кількості виробів (Q_i), розраховують за формулою:

$$\Pi_{\text{вал}} = (\Pi_i \times Q_i) - (З_{\text{пост}} + C_{\text{ізмін}} \times Q_i)$$

або

$$\Pi_{\text{вал}} = (\Pi_i - C_{\text{ізмін}}) \times Q_i - З_{\text{пост}}$$

$$\Pi_{\text{вал}} = (\Pi_i - C_{\text{ізмін}}) \times Q_i - З_{\text{пост}}.$$

Завдання 5.6.

Проаналізувати виконання плану та динаміку основних показників роботи підприємства, що здійснює природоохоронну діяльність.

Таблиця 5.7

№ з/п	Показники	Од. вим.	Попередній період	Звітний період		Аналіз		
				план	факт	виконання плану	динаміки	
						+	-	%
1	Готова продукція	нат. од.	4482	4573	4654			
2	Товарна продукція	нат. од.	3450	3670	3680			
3	Реалізована продукція	нат. од.	5820	5990	6150			
4	Собівартість одиниці продукції	грн/од.	150	178	170			
5	Загальні витрати по готовій продукції	грн						
6	Загальні витрати по товарній продукції	грн						
7	Загальні витрати по реалізованій продукції	грн						
8	Тариф (договірна ціна)	грн/од.	265	310	355			
9	Обсяг товарної продукції	грн						
10	Дохід	грн						
11	Прибуток (збитки)	грн						
12	Рентабельність діяльності	%						
13	Рентабельність продаж	%						

№ з/п	Показники	Од. вим.	Попередній період	Звітний період		Аналіз	
				план	факт	виконання плану	
						+; — %	динаміки +; — %
16	Продуктивність праці одного робітника ПВП за місяць	нат. од./ чол.					
17	Річний виробіток на одного середньо облікового робітника	грн/ чол.					
18	Фонд оплати праці ПВП	грн	23562589	24563580	24789900		
19	Середньомісячна заробітна плата одного робітника ПВП	грн					

Тема 6. Аналітичне обґрунтування виробничої програми та оцінка її виконання

Мета практичного заняття – засвоїти особливості організації та методики аналізу виробництва продукції підприємства; набути навичок аналізу структурно-асортиментних змін, сезонності, якості і конкурентоспроможності продукції та їх впливу на результати діяльності підприємства.

План практичного заняття

6.1. Значення, основні напрями та джерела інформації аналізу виробництва продукції.

6.2. Аналіз динаміки і структури обсягу виробленої продукції.

6.3. Аналіз номенклатури, асортименту й оновлення продукції.

6.4. Аналіз сезонності та ритмічності виробництва продукції.

Практичні завдання

Завдання 6.1.

Нейтралізувати вплив об'ємного чинника за даними табл. 6.1.

Таблиця 6.1

Вид продукції	Собівартість од. продукції, грн		Фактичний обсяг продукції, шт.	Сума витрат на фактичний обсяг продукції, тис. грн	
	план	факт		план ($V_f C_{пл_i}$)	факт ($V_f C_{ф_i}$)
А	25	22	12000	300	264
В	33	30	6000	198	180
Разом				498	444

Для нейтралізації об'ємного фактору планову суму витрат перераховуємо на фактичний обсяг продукції ($\sum V_f C_{пл_i}$), а потім порівнюємо з фактичною сумою витрат.

Завдання 6.2.

Нейтралізувати вплив вартісного фактору. Дані для проведення аналізу представлені в табл. 6.2.

Таблиця 6.2

Вид продукції	За планом			Фактично			Фактичні обсяги за плановими цінами		
	Кількість, шт.	Ціна, грн	Сума, грн	Кількість, шт.	Ціна, грн	Сума, грн	Кількість, шт.	Ціна, грн	Сума, грн
А	1200	5	6000	1500	6	9000	1500	5	7500
В	900	8	5400	1000	7	7000	1000	8	8000
Разом			11400			16000			15500

Для визначення величини впливу вартісного фактору використовується формула:

$$K_v = (\sum V_{\text{фi}} C_{\text{плі}} - \sum V_{\text{плі}} C_{\text{плі}}) / \sum V_{\text{плі}} C_{\text{плі}},$$

де $V_{\text{фi}}$, $V_{\text{плі}}$ – відповідно фактичний і плановий обсяг продукції,

$C_{\text{плі}}$, $C_{\text{фi}}$ – планова і фактична ціна на продукцію.

Приріст без урахування змін вартісної оцінки веде до фальсифікації одержаних даних.

Завдання 6.3.

Привести в порівняний вид показники товарної продукції за кожний рік п'ятирічки з першим роком вказаного періоду.

Таблиця 6.3

Роки	Собівартість звітного періоду, тис. грн	Зміна цін, тис. грн
2015	195	—
2016	200	10
2017	205	–15
2018	207	–13
2019	210	—

Завдання 6.4.

Проаналізуйте виконання плану за асортиментом. Розрахуйте коефіцієнти асортиментності, оновлення асортименту та зробіть відповідні аналітичні висновки.

Таблиця 6.4

Варіант	Вид продукції						
	А	Б	В	Г	Д	інша	разом
А	1	2	3	4	5	6	7
1	400	1900	505	820	305	?	5020
3	360	1820	520	840	310	?	5080
2	320	1840	480	860	350	?	5075
4	380	1780	510	910	340	?	4950
5	200	1690	515	890	315	?	5100
6	280	1850	505	855	290	?	4800
7	310	1710	530	870	310	?	4900
8	300	1818	495	895	302	?	5120
9	404	1836	506	840	290	?	5400
10	420	1854	512	830	294	?	5160
11	388	1782	530	892	308	?	5120
12	300	1800	504	880	2960	?	4750
13	400	1872	500	800	328	?	5140
14	408	1827	513	820	292	?	5250
15	350	1845	500	845	310	?	4800

Продовж. табл. 6.4

Варіант	Вид продукції						
	А	Б	В	Г	Д	інша	разом
17	360	1890	504	840	306	?	5120
18	362	1762	532	920	318	?	5125
19	378	1728	544	900	330	?	5250
20	352	1800	508	848	342	?	5075
21	402	1827	513	825	293	?	4850
22	380	1809	511	850	280	?	4925
23	320	1850	530	860	290	?	5100
24	390	1809	511	840	289	?	5050
25	375	1818	517	820	350	?	5150
26	356	1836	488	840	300	?	4800
27	340	1872	500	830	328	?	5200
28	220	1800	540	860	310	?	5020
29	275	1768	532	910	305	?	5040
30	390	1782	518	900	310	?	4960

Для всіх варіантів							
Планові показники	400	1800	500	850	300	1150	5000
Минулий рік	300	1600	480	900	400	1300	4780

Методичні рекомендації до виконання

Показники асортименту продукції:

$$K_{AC} = Q^3 / Q_{ПЛ}$$

де K_{AC} – коефіцієнт асортиментності;

Q^3 – обсяг продукції, зарахованої у виконання плану за асортиментом;

$Q_{ПЛ}$ – обсяг виробництва (реалізації) за планом.

$$K_{он}^{nl} = \frac{Q_{nl}^n}{Q_{nl}}, \quad K_{он}^{\phi} = \frac{Q_{\phi}^n}{Q_{\phi}},$$

де $K_{он}^{nl}, K_{он}^{\phi}$ – коефіцієнт оновлення асортименту продукції;

$K_{он}^{пл}, K_{он}^{ф}$ – коефіцієнт оновлення асортименту продукції за планом та фактично;

$Q_{пл}^{н}, Q_{ф}^{н}$ – обсяг випуску нових виробів за планом та фактично відповідно;

$Q_{пл}, Q_{ф}$ – загальний випуск продукції за планом та фактично відповідно.

Завдання 6.5.

Проаналізуйте ритмічність випуску продукції. Розрахуйте коефіцієнт ритмічності на підставі таких даних.

Таблиця 6.5

Варіант	1-ша декада		2-га декада		3-тя декада	
	за планом	фактично	за планом	фактично	за планом	фактично
1	650	500	610	700	740	1000
3	3000	2000	3500	3600	3500	4600
2	200	180	200	216	200	324
4	200	150	230	200	230	340
5	2000	1800	2500	2400	2500	3000
6	400	200	500	400	500	900
7	600	400	700	500	700	600
8	800	300	900	800	1000	1400
9	300	200	350	250	350	400
10	250	150	250	200	300	350
11	300	300	300	350	300	450
12	350	300	450	300	400	300
13	180	120	180	140	140	200
14	200	140	200	180	300	360
15	400	300	500	550	600	700
16	1200	800	1200	1100	1600	2200
17	1400	1500	1800	2000	1800	2000
18	2200	1200	2400	2600	3000	3600
19	3000	2000	3000	3500	3000	4000
20	2800	2200	3200	3800	4500	5500
21	260	220	260	300	360	380

Продовж. табл. 6.5

Варіант	1-ша декада		2-га декада		3-тя декада	
	за планом	фактично	за планом	фактично	за планом	фактично
22	250	190	250	260	280	350
23	1400	1200	1500	1700	1900	2100
24	2200	2000	3000	3500	3200	3100
25	240	200	260	290	300	380
26	360	200	390	300	450	500
27	300	150	300	450	400	600
28	640	500	660	400	700	1100
29	280	200	300	350	320	600
30	800	300	1000	1050	1200	1750

Методичні рекомендації до виконання

Ритмічність виробництва – це збалансована діяльність підприємства, яка розраховується за прямими показниками:

$$K_p = \frac{Q^3}{Q_{пл}}$$

де K_p – коефіцієнт ритмічності;

Q^3 – обсяг продукції зарахованої, у виконання плану по ритмічності;

$Q_{пл}$ – випуск продукції згідно виробничої програми.

$$K_e = \sqrt{\sum \frac{(Q - \overline{Q_0})^2 / n}{\overline{Q_0}}},$$

де K_e – коефіцієнт варіації;

$(Q - \overline{Q_0})^2$ – квадратичне відхилення від середньодекадного завдання;

n – число планових завдань;

$\overline{Q_0}$ – середньодекадне завдання за графіком.

Завдання 6.6.

Проаналізуйте зміну обсягу готової продукції ТОВ «Візаві» за рахунок зміни структури продукції. Вихідна інформація наведена у табл. 6.6.

Таблиця 6.6

Показники	Вид продукції – взуття	
	з натуральної шкіри	зі шкірозамінника
Ціна (планова), грн	120	50
Випуск продукції, пар:		
– плановий	500	500
– фактичний	600	250

Побудуйте аналітичну таблицю та сформулюйте висновок.

Тема 7. Аналіз основних засобів підприємства

Мета практичного заняття – засвоїти особливості організації та методики аналізу основних засобів; набути навичок аналізу наявності, стану та ефективності використання основних засобів.

План практичного заняття

7.1. Аналіз динаміки, складу і структури основних засобів.

7.2. Аналіз стану основних засобів підприємства.

7.3. Аналіз ефективності використання основних засобів.

Практичні завдання

Завдання 7.1.

Зробити розрахунки впливу факторів (табл. 7.1) за допомогою способів елімінування (ланцюгових підстановок, абсолютних різниць).

Таблиця 7.1

Показники	Умовні позначення	За планом	Фактично	Абсолютне відхилення	% виконання плану	Відхилення, %
Чисельність робітників, чол.	Ч	35	33			
Продуктивність праці, тис. грн	СВ	1200	1400			
Випуск продукції (за рік)	ВП	42000	46200			

Методичні рекомендації до виконання

1. Спосіб ланцюгових підстановок.

Будуємо факторну модель обсягу продукції за рік:

$$ВП = СВ \times Ч$$

$$ВП_{пл} = СВ_{пл} \times Ч_{пл}$$

$$ВП_{ум} = СВ_{ф} \times Ч_{пл}$$

$$ВП_{ф} = СВ_{ф} \times Ч_{ф}.$$

Зміна випуску продукції за рахунок продуктивності праці:

$$\Delta ВП_{св} = ВП_{ум} - ВП_{пл}.$$

Зміна випуску продукції за рахунок чисельності:

$$\Delta ВП_{ч} = ВП_{ф} - ВП_{ум}.$$

2. Спосіб абсолютних різниць:

$$\Delta ВП_{св} = (СВ_{ф} - СВ_{пл}) \times Ч_{пл}$$

$$\Delta ВП_{ч} = СВ_{ф} \times (Ч_{ф} - Ч_{пл}).$$

Визначаємо загальний вплив факторів:

$$\Delta ВП_{св} + \Delta ВП_{ч} = \Delta ВП_{св}.$$

Завдання 7.2.

Зробити розрахунки впливу факторів (табл. 7.2) за допомогою способів елімінування (ланцюгових підстановок, абсолютних різниць).

Таблиця 7.2

№ з/п	Чисельність робітників		Випуск продукції (за рік)		Продуктивність праці, тис. грн	
	за планом	фактично	за планом	фактично	за планом	фактично
	37	33	Роз-рахувати	Роз-рахувати	1100	1300
	38	32			1100	1500
	35	33			1200	1400
	40	38			1200	1600
	35	31			1300	1700
	46	40			1300	1750
	47	42			1400	1600
	39	37			1400	1800
	55	52			1500	1670
	56	50			1500	1680
	36	29			1600	1720
	45	41			1600	1800
	47	44			1700	1950
	54	50			1700	2000
	28	20			1800	1950
	56	51			1800	2100
	34	28			1900	2300
	57	50			1900	2350
	45	39			2000	2500
	34	27			2000	2600

Завдання 7.3.

Визначити індексним методом вплив факторів на обсяг реалізації продукції.

Таблиця 7.3

Види продукції	Кількість, т		Ціна, грн/кг		Обсяг реалізації, тис. грн	
	за планом (g_0)	фактично (g_1)	за планом (p_0)	фактично (p_1)	за планом ($g_0 p_0$)	фактично ($g_1 p_1$)
А	3	4	5	5,5	15	22
В	8	6	4	5	32	30
С	6	7	2	1,5	12	10,5
Д	4	6	1	1	4	6
Разом	х	х	х	х		

Методичні рекомендації до виконання

Загальний індекс обсягу реалізації:

$$I_{rp} = \sum g_1 p_1 / \sum g_0 p_0 = I_g \cdot I_p.$$

Приріст обсягу реалізації за рахунок зміни кількості випущеної продукції:

$$I_g = \sum g_1 p_0 / \sum g_0 p_0.$$

Приріст обсягу реалізації за рахунок зміни ціни:

$$I_p = \sum g_1 p_1 / \sum g_1 p_0.$$

Завдання 7.4.

Проаналізувати структуру і динаміку нематеріальних активів за даними табл. 7.4.

Таблиця 7.4

Група нематеріальних активів	Сума, тис. грн	
	минулий рік	звітний рік
Нематеріальні активи захищені:		
– патентами на відкриття	315	420
– авторськими правами	800	835
– свідоцтвами на товарний знак	610	690
– ліцензіями	150	120
Незахищені матеріальні активи	3200	3100

Представити на діаграмі структуру захищених нематеріальних активів.

Методичні рекомендації до виконання

Таблиця доповнюється графою 4, де визначаються теми зростання груп нематеріальних активів (2/3), в додатковій графі 5 можна визначити абсолютні відхилення (3–2). Для визначення і порівняння показників структури необхідно визначити суму показників (захищені і незахищені нематеріальні активи) і визначити відношення всіх складових до підсумку в минулому році (6) та в звітному (7), а потім порівняти їх між собою в додатковій графі 8.

Завдання 7.5.

Визначити величину впливу змін факторів на розмір матеріаломісткості одиниці продукції.

Таблиця 7.5

№ з/п	Показники	Періоди						Відхилення показників звітного періоду відносно даних минулого періоду	
		минулий			звітний				
		варіант			варіант				
		I	II	III	I	II	III	в абсолютних величинах	%
1	2	3.1	3.II	3.III	4.1	4.II	4.III	5	6
1	Обсяг виробництва продукції, од.	6000	8000	4000	7000	8500	3800		
2	Загальні витрати матеріалу, кг	7800	12000	5000	8400	11900	4940		
3	Матеріаломісткість одиниці продукції, кг								

Завдання 7.6.

Розрахувати величину впливу змін факторів на розмір фондовіддачі.

Таблиця 7.6

№ з/п	Показники	Періоди						Відхилення показників звітного періоду відносно даних минулого періоду	
		минулий			звітний				
		варіант			варіант				
		I	II	III	I	II	III		
1	2	3.1	3.П	3.ПП	4.1	4.П	4.ПП	в абсолютних величинах	%
1	Обсяг виробництва продукції, од.	158000	190000	250000	192000	226000	240000	5	6
2	Ціна одиниці продукції, грн	100	120	140	110	115	142		
3	Середня вартість основних фондів, тис. грн								
3а	Активна частина	1600	1800	2000	2000	1920	2200		
3б	Пасивна частина	400	500	700	450	480	600		
4	Фондовіддача основних фондів, грн/грн								

Завдання 7.7.

Проаналізуйте динаміку та структуру основних засобів (підприємство на Ваш вибір). Побудуйте аналітичну таблицю, структуру виробничих запасів зобразіть у вигляді секторної діаграми. Сформулюйте висновок.

Результати аналізу основних засобів навести в табл. 7.7.

Таблиця 7.7. Динаміка та структура основних засобів за 2021 р.

Показники	На початок звітного року		На кінець звітного року		Відхилення (+;-)		
	сума, тис. грн	структура, %	сума, тис. грн	структура, %	абсолютне	відносне, %	структури, %
Земельні ділянки							
Інвестиційна нерухомість							
Капітальні витрати на поліпшення земель							
Будинки, споруди та передавальні пристрої							
Машини та обладнання							
Транспортні засоби							
Інструменти, прилади, інвентар (меблі)							
Тварини							
Багаторічні насадження							
Інші основні засоби							
Бібліотечні фонди							
Малоцінні необоротні матеріальні активи							
Тимчасові (нетитульні) споруди							
Природні ресурси							
Інвентарна тара							
Предмети прокату							
Інші необоротні матеріальні активи							
Разом основних засобів							

Завдання 7.8.

ПрАТ «Мотобайк» займається виробництвом і реалізацією мотоциклів. Інформацію про обсяг виробленої продукції та вартість виробничих основних засобів за 2018–2020 рр. подано в табл. 7.8.

Таблиця 7.8

Показники	Попередній рік	Звітний рік
Обсяг виробленої продукції, тис. грн	3597,92	3225,72
Середньорічна вартість виробничих основних засобів, тис. грн	3988,58	3831,67

Проаналізуйте ефективність використання виробничих основних засобів ПрАТ «Мотобайк» за 2018–2019 рр. і визначте вплив на зміну обсягу виробленої продукції за аналізований період таких факторів: середньорічної вартості і фондодідачі виробничих основних засобів. За результатами аналізу побудуйте таблицю і сформулюйте висновок.

Результати аналізу ефективності використання виробничих основних засобів ПрАТ «Мотобайк» навести в табл. 7.9.

Таблиця 7.9. Динаміка показників ефективності використання виробничих основних засобів ПрАТ «Мотобайк» за 2018–2019 рр.

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення (+;-)	
			абсолютне	відносне, %
Обсяг виробленої продукції, тис. грн				
Середньорічна вартість виробничих основних засобів, тис. грн				
Фондодідача виробничих основних засобів, грн/грн				
Фондомісткість виробничих основних засобів, грн/грн				

Завдання 7.9.

Інформацію про вартість основних засобів ПрАТ «Інтерфакс» та їх знос за 2021 р. подано в табл. 7.10.

Таблиця 7.10

Показники	Попередній рік	Звітний рік
Первісна вартість основних засобів, тис. грн	4369,55	4725,89
Знос основних засобів, тис. грн	469,44	526,15
Залишкова вартість основних засобів, тис. грн	3900,11	4199,74

Розрахуйте основні показники технічного стану основних засобів ПрАТ «Інтерфакс». За результатами аналізу побудуйте таблицю і сформулюйте висновок.

Результати аналізу стану основних засобів ПрАТ «Інтерфакс» навести в табл. 7.11.

Таблиця 7.11. Динаміка показників технічного стану основних засобів ПрАТ «Інтерфакс» за 2021 р.

Показники	На початок звітнього року	На кінець звітнього року	Абсолютне відхилення (+,-)
<i>Вихідні показники</i>			
Первісна вартість основних засобів, тис. грн			
Знос основних засобів, тис. грн			
Залишкова вартість основних засобів, тис. грн			
<i>Аналітичні показники</i>			
Коефіцієнт спрацювання основних засобів			
Коефіцієнт придатності основних засобів			

Завдання 7.10.

Інформацію про наявність і надходження виробничих основних засобів ТОВ «Агроеко» за 2019–2020 рр. наведено в табл. 7.12.

Таблиця 7.12

Показники	Попередній рік	Звітний рік
Первісна вартість виробничих основних засобів на початок року, тис. грн	3068,85	3502,85
Первісна вартість виробничих основних засобів на кінець року, тис. грн	3276,45	3711,34
Річний обсяг надходження виробничих основних засобів, тис. грн	546,44	653,35
Річний обсяг вибуття виробничих основних засобів, тис. грн	338,55	444,85

Розрахуйте основні показники зміни виробничих основних засобів ТОВ «Агроеко» за 2019–2020 рр. За результатами аналізу побудуйте таблицю і сформулюйте висновок.

Тема 8. Аналіз матеріальних ресурсів підприємства

Мета практичного заняття – засвоїти особливості організації та методики аналізу виробничих засобів; набутти навичок аналізу наявності, стану та ефективності використання матеріальних ресурсів.

План практичного заняття

8.1. Значення, основні напрями та джерела інформації аналізу матеріальних ресурсів.

8.2. Аналіз забезпечення підприємства матеріальними ресурсами.

Практичні завдання

Завдання 8.1.

Інформацію про використання крупнолистової сталі ПрАТ «Спецсталь» за 2019 р. подано в табл. 8.1.

Таблиця 8.1

Показник	План	Факт
Випуск продукції, од.	17920	19210
Залишок металу на початок року, т	100	80
Річні обсяги надходження металу, т	875	915
Відходи металу, т	85	90
Залишок металу на кінець року, т	80	140
Витрати металу на одиницю виготовленої продукції, т	0,05	0,04

Проаналізуйте рівень використання матеріальних ресурсів ПрАТ «Спецсталь» за 2019 р. та вплив зміни факторів на випуск продукції.

За результатами аналізу побудуйте таблицю і сформулюйте висновок.

Завдання 8.2.

Проаналізуйте динаміку та структуру виробничих запасів (підприємство на Ваш вибір). Побудуйте аналітичну табл. 8.2, структуру виробничих запасів зобразіть у вигляді секторної діаграми. Сформулюйте висновок.

Таблиця 8.2. Динаміка та структура виробничих запасів за 2021 р.

Показники	На початок звітного року		На кінець звітного року		Відхилення (+;-)		
	сума, тис. грн	структура, %	сума, тис. грн	структура, %	абсолютне	відносне, %	структури, %
Сировина і матеріали							
Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби							
Паливо і енергія							
Тара							
Будівельні матеріали							
Запасні частини							
Разом виробничих запасів							

Завдання 8.3.

Проаналізуйте ефективність використання матеріальних ресурсів ПрАТ «Агрохім» за 2019–2020 рр. Визначте фактори, які впливають на зміну матеріаломісткості та величину їхнього впливу. Вихідна інформація наведена в табл. 8.3.

Таблиця 8.3

Показники	Попередній рік	Звітний рік
Обсяг виробленої продукції, тис. грн	69798	71504
Матеріальні витрати, тис. грн, зокрема:	31016	32193
– сировина і матеріали	12915	14350
– купівельні напівфабрикати	15760	15457
– паливо	943	902
– енергія	730	754
– інші матеріальні витрати	668	730

За результатами аналізу побудуйте таблицю і сформулюйте висновок.

Завдання 8.4.

Проаналізуйте використання матеріальних ресурсів ТОВ «Ватра» за 2019–2020 рр. Визначте результативний показник і вплив факторів на його зміну. Вихідна інформація наведена в табл. 8.4.

Таблиця 8.4

Показники	Попередній рік		Звітний рік	
	план	факт	план	факт
Обсяг виробленої продукції, грн	29951	29751	30689	30750
Випуск продукції, од.	724	736	750	750,5
Норма витрачання матеріалів на одиницю продукції, кг	1,65	1,85	1,75	1,65
Ціна 1 кг матеріалів, грн	20,35	18,65	19,12	20,15

За результатами аналізу побудуйте таблицю і сформулюйте висновок.

Тема 9. Аналіз трудових ресурсів підприємства

Мета практичного заняття – засвоїти особливості організації та методики аналізу трудових ресурсів; набути навичок аналізу наявності, стану та ефективності використання трудових ресурсів.

План практичного заняття

9.1. Значення, основні напрями та джерела інформації аналізу трудових ресурсів.

9.2. Аналіз забезпечення підприємства трудовими ресурсами.

9.3. Аналіз використання робочого часу.

9.4. Аналіз продуктивності праці.

9.5. Аналіз оплати праці працівників.

Завдання 9.1.

Фактичний випуск продукції за звітний рік – 550 тис. грн, плановий – 500 тис. грн.

Визначити абсолютне і відносне відхилення обсягів від планового рівня і еластичність змін, якщо чисельність персоналу за вказаний період зросла на 8 %.

Завдання 9.2.

Проаналізувати динаміку основних показників, обґрунтувати планові показники за даними табл. 9.1. Визначити середнє значення кожного показника, середній та абсолютний приріст. Графічно відобразити динаміку наведених показників.

Таблиця 9.1

Роки	Випуск товарної продукції, млн грн	Кількість робітників, чол.	Продуктивність праці, млн грн
2016	3830	1094	3,5
2017	3910	1087	3,6
2018	4030	1075	3,75
2019	4150	1064	3,9
2020	4000	1000	4,0

Завдання 9.3.

За даними, наведеними у табл. 9.2, проаналізувати вплив факторів на результативний показник інтегральним способом. Порівняти одержані результати з рішенням способом ланцюгових підстановок.

Таблиця 9.2

Показник	Ум. познач.	За планом	Фактично	+, -	% виконання плану
Товарна продукція, млн грн	ВП	160000	240000		
Середньорічна чисельність робітників, чол.	ЧР	1000	1200		
Середньорічна продуктивність одного робітника, млн грн/чол.	ГВ	160	200		

Завдання 9.4.

Визначити вплив факторів на відхилення фактичної продуктивності праці від планової за допомогою способів елімінування. Самостійно визначити показники, необхідні для проведення розрахунків.

Дані наведені у табл. 9.3. Зробити висновки.

Таблиця 9.3

Чинники	За планом	Фактично
Обсяг товарної продукції, тис. грн	800	850
Кількість робочих, чол.	45	42
Тривалість робочого дня, год.	8	7,5
Кількість робочих днів	250	200

Завдання 9.5.

Проаналізуйте динаміку кількості працівників ПрАТ «Енергомаш» за 2019–2020 рр. та їхню зміну внаслідок прийому і вибуття.

Розрахуйте основні відносні показники руху працівників товариства та оцініть тенденції їх зміни. Вихідна інформація наведена в табл. 9.4.

Таблиця 9.4

Показники	Попередній рік	Звітний рік
Середньооблікова кількість штатних працівників, осіб	1045	993
Прийнято працівників, осіб	68	84
Вибуло працівників, осіб, зокрема:	140	125
– за прогул та інші порушення трудової дисципліни	85	40
– з причин скорочення штатів	10	20
– за власним бажанням з поважних причин	45	65

За результатами аналізу побудуйте табл. 9.5.

Таблиця 9.5. Динаміка показників руху працівників ПрАТ «Енергомаш» за 2019–2020 рр.

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення (+;-)	
			абсолютне	відносне, %
<i>Вихідні показники</i>				
Середньооблікова кількість штатних працівників, осіб				
Прийнято працівників, осіб				
Вибуло працівників, осіб, зокрема:				
– за прогул та інші порушення трудової дисципліни				
– з причин скорочення штатів				
– за власним бажанням з поважних причин				
<i>Аналітичні показники</i>				
Коефіцієнт прийняття працівників				X
Коефіцієнт вибуття працівників				X
Коефіцієнт загального обороту				X
Коефіцієнт плинності кадрів				X

Завдання 9.6.

Проаналізуйте використання робочого часу на ТОВ «Весна» за 2018–2019 рр. за узагальнювальними показниками. Вихідна інформація наведена в табл. 9.6.

Таблиця 9.6

Показники	Попередній рік	Звітний рік
Середня кількість працівників у еквіваленті повної зайнятості, осіб	1020	971
Відпрацьовано днів всіма працівниками, людино-днів	150307	156331
Відпрацьовано годин всіма працівниками, людино-годин	1202462	1216527

Завдання 9.7.

Проаналізуйте ефективність використання трудових ресурсів ПрАТ «Динамо» за 2019–2020 рр.: оцініть рівень і динаміку продуктивності праці, розрахованої за різні періоди часу (рік, день, година), дайте порівняльну характеристику темпів зростання цих показників. Вихідна інформація наведена в табл. 9.7.

Таблиця 9.7

Показники	Попередній рік	Звітний рік
Обсяг виробленої продукції, тис. грн	5750	6085
Середня кількість робітників у еквіваленті повної зайнятості, осіб	556	544
Відпрацьовано всіма робітниками, людино-днів	101192	100640
Відпрацьовано всіма робітниками, людино-годин	799417	97069

Завдання 9.8.

Проаналізуйте динаміку й ефективність використання коштів на оплату праці за співвідношенням темпів зростання продуктивності праці та середньорічної оплати праці працівників ПрАТ «Грузді» за 2020–2021 рр. Вихідна інформація наведена в табл. 9.8.

Таблиця 9.8

Показники	Попередній рік	Звітний рік
Середньорічний виробіток продукції на одного працівника основної діяльності, грн	112026,65	113400,75
Середньорічна оплата праці одного працівника основної діяльності, грн	52879,25	54028,85

Результати оцінювання ефективності використання коштів ПрАТ «Грузді» на оплату праці наведено в табл. 9.9.

Таблиця 9.9. Співвідношення темпів зростання продуктивності праці та середньорічної оплати праці працівників ПрАТ «Грузді» за 2020–2021 рр.

Середньорічний виробіток продукції на одного працівника основної діяльності, грн			Середньорічна оплата праці одного працівника основної діяльності, грн			Коефіцієнт випередження
попередній рік	звітний рік	темپ зростання, %	попередній рік	звітний рік	темп зростання, %	

Тема 10. Аналіз витрат підприємства та собівартості продукції

Мета практичного заняття – засвоїти особливості організації та методики аналізу витрат підприємства; набути навичок аналізу динаміки, структури та ефективності витрат підприємства, визначення резервів їхнього зниження.

План практичного заняття

10.1. Значення, основні напрями та джерела інформації аналізу витрат.

10.2. Загальне оцінювання витрат підприємства.

10.3. Аналіз операційних витрат підприємства.

10.4. Аналіз витрат на одну гривню вартості продукції.

10.5. Аналіз виробничої собівартості продукції.

Практичні завдання

Завдання 10.1.

Інформацію про кількість реалізованої продукції ПрАТ «Альфа+», її ціну та собівартість за 2019–2020 рр. подано в табл. 10.1.

Таблиця 10.1

Види продукції	Кількість реалізованої продукції, тис. од.		Середня ціна одиниці продукції, грн		Собівартість одиниці продукції, грн	
	попередній рік	звітний рік	попередній рік	звітний рік	попередній рік	звітний рік
AB-11	327	339	27,4	28,3	24,6	25,6
AB-12	228	230	37,5	28,3	24,4	25,1
AB-132	225	138	47,7	58,3	44,8	45,6
AB-133	326	352	57,6	58,1	44,2	45,2

Проаналізуйте рівень та динаміку собівартості реалізованої продукції на одну гривню чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) ПрАТ «Альфа+» за 2019–2020 рр. За результатами аналізу побудуйте таблицю та сформулюйте висновок.

Завдання 10.2.

Інформацію про основні показники діяльності ПрАТ «Галеон» за 2019–2020 рр. наведено в табл. 10.2.

Таблиця 10.2

Показники	Попередній рік	Звітний рік
Доходи, тис. грн	37502	51587
Витрати, тис. грн, зокрема:	21435	34751
– витрати на виробництво і збут продукції, тис. грн	13300	15646
Чистий прибуток від продажу продукції, тис. грн	4773	3249
Середня кількість працівників у еквіваленті повної зайнятості, осіб	354	365

Проаналізуйте ефективність витрат ПрАТ «Галеон» за такими показниками: витрати на одну гривню доходів діяльності підприємства, чиста рентабельність діяльності підприємства, витрати діяльності підприємства на одного працівника. За результатами аналізу побудуйте таблицю та сформулюйте висновок.

Розв'язання.

Результати аналізу ефективності витрат ПрАТ «Галеон» наведено в табл. 10.3.

Таблиця 10.3. Динаміка ефективності витрат ПрАТ «Галеон» за 2019–2020 рр.

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення	Відносне відхилення, %
<i>Вихідні показники</i>				
Доходи, тис. грн	37502	51587		
Витрати, тис. грн зокрема:	21435	34751		
– витрати на виробництво і збут продукції, тис. грн	13300	15646		
Чистий прибуток від продажу продукції, тис. грн	4773	3249		
Середня кількість працівників у еквіваленті повної зайнятості, осіб	354	365		
<i>Аналітичні показники</i>				
Витрати на одну гривню доходів діяльності підприємства, коп./ грн				
Витратовіддача, грн/грн				
Чиста рентабельність продукції за витратами на її виробництво і збут, %				
Витрати на одного працівника, грн/особу				

Завдання 10.3.

ПрАТ «Бетанстин» виробляє комп'ютерні чіпи. Інформацію про випуск і прямі витрати на виробництво комп'ютерних чіпів моделей МТ6582 та МТ6795 за 2021 р. подано в табл. 10.4.

Таблиця 10.4

Показники	Модель чіпа			
	МТ6582		МТ6795	
	план	факт	план	факт
Випуск продукції, од.	359,00	385,00	289,00	269,00
Прямі матеріальні витрати, тис. грн	13,00	12,00	16,00	13,00
Прямі витрати на оплату праці, тис. грн	15,00	16,00	14,00	15,00
Інші прямі витрати, тис. грн	12,00	14,00	14,00	13,00

Інформацію про загальновиробничі витрати ПрАТ «Бетанстин» за 2021 р. наведено в табл. 10.5.

Таблиця 10.5

Показники	Сума, тис. грн	
	план	факт
Загальновиробничі витрати разом, зокрема:		
– змінні	13500	15710
– постійні	9750	9863
	3535	5288

Розподіліть загальновиробничі витрати між видами комп'ютерних чіпів, вироблених ПрАТ «Бетанстин» (база розподілу – загальна сума прямих витрат на оплату праці).

Завдання 10.4.

Інформацію про темпи зростання показників господарської діяльності восьми підприємств подано в табл. 10.6.

Таблиця 10.6

Номер підприємства	Темп зростання, %			
	чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	чистого прибутку	фондовіддачі виробничих основних засобів	витрат на одну гривню реалізованої продукції
1	116,70	102,67	90,97	106,74
2	89,80	101,27	99,15	99,84
3	92,51	98,67	99,85	90,54
4	96,32	97,84	102,35	96,32
5	120,03	91,24	100,03	104,52
6	121,21	90,04	100,93	120,33
7	124,52	98,62	105,33	106,72
8	112,51	101,12	108,34	99,84

Проведіть порівняльне оцінювання діяльності підприємств методом суми місць, сформулюйте аналітичний висновок.

Завдання 10.5.

Визначте вплив факторів на рівень витрат на одну гривню реалізованої продукції ПрАТ «Кокос» за наведеними в таблиці даними та сформулюйте висновок.

Таблиця 10.7

Рівень витрат на одну гривню реалізованої продукції, коп./грн				
плановий	фактичний	згідно з планом, перерахований на фактичний випуск продукції, у планових цінах на матеріали і продукцію	фактичний у планових цінах на продукцію	фактичний у планових цінах на матеріали і продукцію
74,94	74,65	74,91	74,65	74,59

Тема 11. Аналіз реалізації продукції та виконання договірних зобов'язань

Мета практичного заняття – засвоїти особливості організації та методики аналізу реалізації продукції підприємства; набути навичок аналізу структурно-асортиментних змін,

сезонності, якості і конкурентоспроможності продукції та їх впливу на результати діяльності підприємства.

План практичного заняття

11.1. Значення, основні напрями та джерела інформації аналізу реалізації продукції.

11.2. Аналіз динаміки і структури обсягу реалізованої продукції.

11.3. Аналіз сезонності та ритмічності реалізації продукції.

11.4. Аналіз якості та конкурентоспроможності продукції.

Практичні завдання

Завдання 11.1.

Визначте, чи виконано підприємством план за сортністю продукції за звітний період.

Таблиця 11.1

Варіант	Перший сорт		Другий сорт		Третій сорт	
	за планом	фактично	за планом	фактично	за планом	фактично
A	1	2	3	4	5	6
1	800	850	200	150	90	100
2	900	800	80	70	20	30
3	800	1000	300	200	100	200
4	1000	900	400	500	100	150
5	1800	1500	200	200	80	100
6	700	750	200	250	100	100
7	2000	2100	500	200	100	200
8	4200	4000	400	300	200	100
9	500	480	100	400	500	400
10	2600	2400	300	100	100	150
11	4400	4000	400	600	200	100
12	6200	6000	300	200	100	200
13	520	500	80	40	40	60
14	7400	6800	500	400	100	300
15	2300	2100	400	250	300	150
16	4600	4500	300	400	100	100
17	1700	1750	200	350	100	50

Продовж. табл. 11.1

Варіант	Перший сорт		Другий сорт		Третій сорт	
	за планом	фактично	за планом	фактично	за планом	фактично
19	2400	2380	420	120	180	250
20	3150	3000	250	300	100	100
21	1800	1700	150	100	50	100
22	2400	2200	250	400	150	200
23	4180	3900	220	140	100	160
24	5240	5100	160	260	100	140
25	2440	2180	240	200	120	120
26	6200	6250	450	550	150	200
27	1620	1400	280	380	100	120
28	4140	4300	200	360	160	40
29	3180	3200	400	570	120	230
30	2400	2200	460	130	140	270

Примітка. Ціна продукції першого сорту – 20 грн, другого сорту – 18 грн, третього сорту – 16 грн.

Методичні рекомендації до виконання завдання

Коефіцієнт сортності розраховується як відношення вартості всієї продукції до вартості тієї ж продукції за умови, що вся вона випускається за ціною вищого сорту:

$$K_{\text{сорт}} = \frac{\sum q_i \cdot p_i}{\sum q_i \cdot p_0},$$

де $K_{\text{сорт}}$ – коефіцієнт сортності; q_i – кількість продукції кожного сорту; p_i – ціна продукції кожного сорту; p_0 – ціна продукції вищого сорту.

$$\bar{c} = \frac{\sum q \cdot c}{\sum q},$$

де $\bar{c}$ – середня сортність; q – обсяг продукції певного виду; c – сорт певного виду продукції.

$$\bar{p} = \frac{\sum q \cdot p}{\sum q},$$

де $\bar{P}$ – середня сортність; q – обсяг продукції певного виду; P – ціна певного виду продукції.

Завдання 11.2.

ПрАТ «Клаксон» займається виробництвом і реалізацією велосипедів. Інформацію про обсяг виробленої продукції та вартість виробничих основних засобів за 2019–2020 рр. подано в табл. 11.2.

Таблиця 11.2

Показники	Попередній рік	Звітний рік
Обсяг виробленої продукції, тис. грн	3597,92	3225,72
Середньорічна вартість виробничих основних засобів, тис. грн	3988,58	3831,67

Проаналізуйте ефективність використання виробничих основних засобів ПрАТ «Клаксон» за 2019–2020 рр. і визначте вплив на зміну обсягу виробленої продукції за аналізований період таких факторів: середньорічної вартості і фондовіддачі виробничих основних засобів. За результатами аналізу побудуйте таблицю і сформулюйте висновок.

Результати аналізу ефективності використання виробничих основних засобів ПрАТ «Клаксон» наведено в табл. 11.3.

Таблиця 11.3. Динаміка показників ефективності використання виробничих основних засобів ПрАТ «Клаксон» за 2019–2020 рр.

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення (+;-)	
			абсолютне	відносне, %
Обсяг виробленої продукції, тис. грн				
Середньорічна вартість виробничих основних засобів, тис. грн				
Фондовіддача виробничих основних засобів, грн/грн				
Фондомісткість виробничих основних засобів, грн/грн				

Проаналізуємо вплив зміни факторів на обсяг виробленої продукції ПрАТ «Клаксон» (табл. 11.4).

Таблиця 11.4. Розрахунок впливу факторів на обсяг виробленої продукції ПрАТ «Клаксон» за 2019–2020 рр. методом ланцюгових підстановок

Підстановка	Факторні показники		Результативний показник	Зміна результативного показника	Назва факторного показника
	середньорічна вартість виробничих основних засобів, тис. грн	фондовіддача виробничих основних засобів, грн/грн	обсяг виробленої продукції (ОВП), тис. грн	зміна обсягу виробленої продукції (ЗОВП) тис. грн	
0					
01					
1					

Тема 12. Аналіз бізнес-процесів підприємства

Мета практичного заняття – засвоїти особливості організації та методики аналізу бізнес-процесів підприємства; набути навичок аналізу процесу постачання матеріальних ресурсів, виробництва та реалізації готової продукції, а також процесу розрахунків з покупцями готової продукції.

План практичного заняття

12.1. Сутність, зміст та види бізнес-процесів підприємства.

12.2. Значення, мета, задачі та інформаційне забезпечення аналізу бізнес-процесів.

12.3. Аналіз процесу постачання матеріальних ресурсів на підприємстві.

12.4. Аналіз процесу виробництва готової продукції.

12.5. Аналіз процесу реалізації готової продукції.

12.6. Аналіз процесу розрахунків з покупцями готової продукції.

12.7. Можливості оптимізації бізнес-процесів підприємства.

Практичні завдання

Завдання 12.1.

На підставі наведеної інформації про плановий та фактичний обсяг виробництва готової продукції проаналізуйте ритмічність роботи підприємства. Зробіть висновки.

Таблиця 12.1

Квартали	Виробництво готової продукції, тис. грн	
	план	факт
1	78950	81654
2	69840	75212
3	72580	66875
4	76230	70258

Завдання 12.2.

На підставі наведеної інформації про обсяг виробництва готової продукції за попередній та звітний періоди необхідно визначити:

- абсолютне та відносне відхилення виробництва готової продукції, як по окремим видам продукції, так і в цілому;
- структуру виробництва готової продукції. Зробіть висновки.

Таблиця 12.2

Найменування готової продукції	Обсяг виробництва готової продукції, тис. грн		
	Попередній рік	Звітний рік	
		план	факт
Печиво «Артек»	40500	41200	41330
Печиво «До чаю»	39800	43000	42800
Печиво «Лимонне»	49300	50000	49500
Печиво «Шоколадне»	29000	34000	31000

Завдання 12.3.

На підставі наведеної інформації про обсяг виробництва готової продукції за звітний період необхідно визначити:

– обсяг виробництва готової продукції у вартісному виразі;

– виконання плану з номенклатури та асортименту.

Зробіть висновки.

Таблиця 12.3

Найменування готової продукції	Ціна за од. тис. грн	Вироблено готової продукції, кг	
		план	факт
Печиво «Артек»	34,33	1200	1203,9
Печиво «До чаю»	39,09	1100	1094,9
Печиво «Лимонне»	27,77	1800	1782,5
Печиво «Шоколадне»	22,66	1500	1368,1

Завдання 12.4.

Охарактеризуйте бізнес-процеси підприємства за основними ознаками. Відповідь оформіть у вигляді табл. 12.4.

Таблиця 12.4. Класифікація бізнес-процесів підприємства

№	Ознака класифікації	Вид бізнес-процесів	Характеристика
1	2	3	4
1	За ознакою формування результату	основні	
		допоміжні	
	...		
	...		
	...		

Завдання 12.5.

Охарактеризувати інформаційне забезпечення аналізу процесу виробництва готової продукції. Відповідь оформіть у вигляді табл. 12.5.

Таблиця 12.5

Інформаційне забезпечення	Стисла характеристика
Довідкова інформація	
...	...
Облікова інформація	
...	...
Звітна інформація	
...	...
Необлікова інформація	
...	...

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основна література

1. Аналіз господарської діяльності : навч. посібник / за заг. ред. Т. О. Мулик, О. А. Материнської, О. П. Пльонсак. – К. : Центр навчальної літератури, 2020. – 288 с.
2. Аналіз господарської діяльності: теорія та практикум : навчальний посібник / Н. Ю. Єршова, О. В. Портна. – Львів, «Магнолія 2006», 2017. – 312 с.
3. Аналіз господарської діяльності : навч. посібник / за заг. ред. І. В. Сименко, Т. Д. Косової. – К. : Центр учбової літератури, 2017. – 384 с.
4. Ковальчук К. Ф. Аналіз господарської діяльності : теорія, методика, розбір конкретних ситуацій : навч. посібник / К. Ф. Ковальчук. – К. : Центр учбової літератури, 2016. – 326 с.
5. Кіндрацька Г. І. Аналіз господарської діяльності : підручник / Г. І. Кіндрацька, А. Г. Загородній, Ю. І. Кулиняк. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019. – 320 с.
6. Кіндрацька Г. І. Аналіз господарської діяльності : практикум / Г. І. Кіндрацька, А. Г. Загородній, Ю. І. Кулиняк. – 2-ге вид., доопрац. і допов. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2018. – 156 с.

Допоміжна література

7. Нестеренко Ж. К. Економічний аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства : навч. посібник / Ж. К. Нестеренко, А. В. Череп. – К. : Центр навч. літ-ри, 2015. – 122 с.
8. Отенко І. П. Аналіз господарської діяльності : навч. посібник / І. П. Отенко, З. Ф. Петряєва. – Харків : Видавництво ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. – 418 с.
9. Сіменко І. В. Аналіз господарської діяльності : навч. посібник / І. В. Сіменко, Т. Д. Косова. – К. : Центр навчальної літератури, 2013. – 384 с.

10. Тарасенко Н. В. Економічний аналіз : навч. посібник / Н. В. Тарасенко. – 4-е вид., стер. – Л. : Новий Світ-2000, 2016. – 344 с.

Інформаційні ресурси

11. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

12. Інтернет-сайт Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/>.

13. Інформаційна база даних учасників фондового ринку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.smida.gov.ua/>.

14. Нормативні акти України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nau.kiev.ua/>.

15. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua>.

16. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.

17. Офіційний сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>.

18. Електронна версія газети «Баланс» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.balance.ua>.

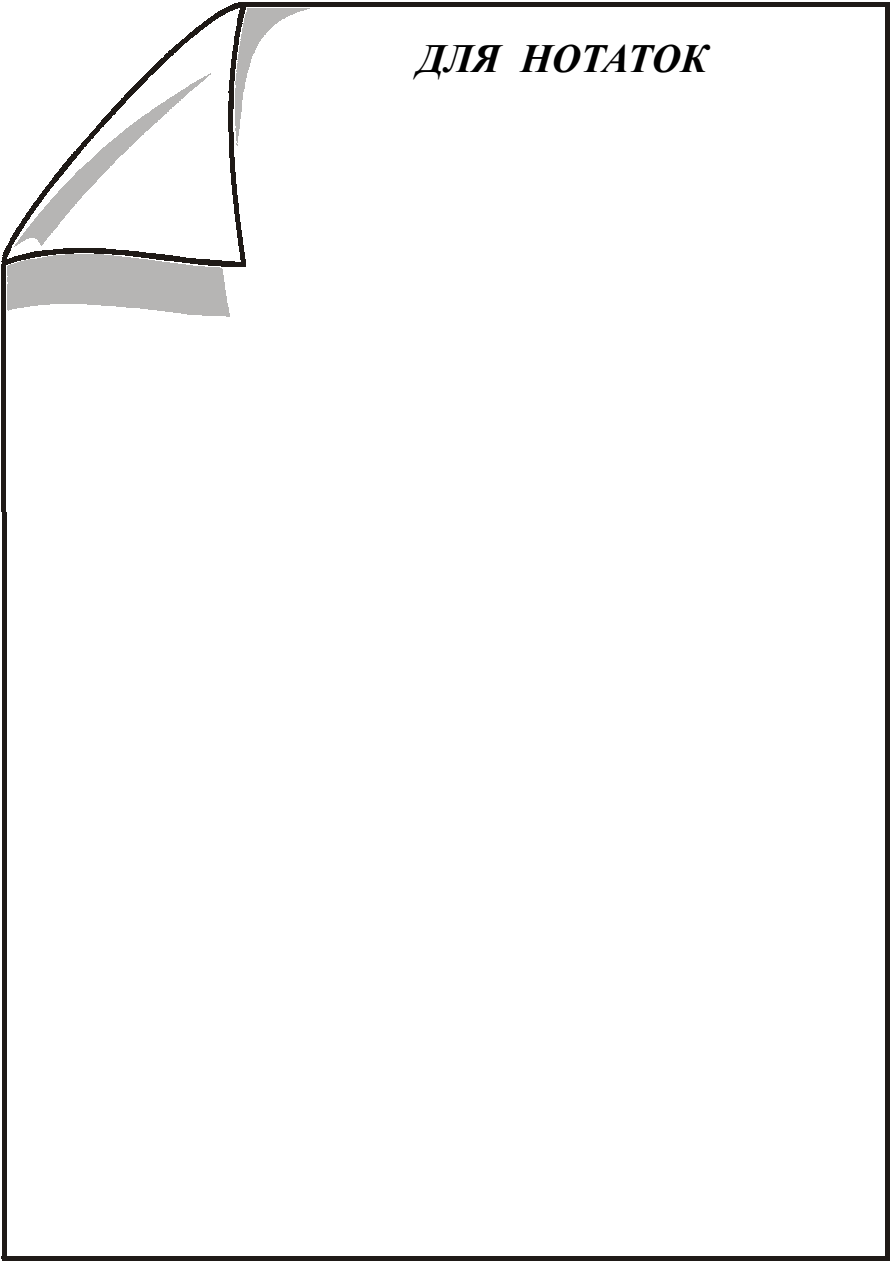
19. Електронна версія газети «Все про бухгалтерський облік» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vobu.com.ua>.

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Загальні методичні рекомендації.....	5
Завдання по темах дисципліни та методичні рекомендації до виконання практичних завдань.....	10
Тема 1. Аналіз фінансово-економічної діяльності підприємства: предмет, об'єкти, зміст, завдання та роль в управлінні сучасним підприємством.....	10
Тема 2. Метод і спеціальні прийоми аналізу фінансово-економічної діяльності підприємства.....	18
Тема 3. Інформаційне забезпечення та організація аналізу фінансово-економічної діяльності підприємства.....	26
Тема 4. Аналіз фінансового стану підприємства за даними фінансової звітності.....	34
Тема 5. Аналіз прибутку і рентабельності.....	41
Тема 6. Аналітичне обґрунтування виробничої програми та оцінка її виконання.....	53
Тема 7. Аналіз основних засобів підприємства.....	59
Тема 8. Аналіз матеріальних ресурсів підприємства.....	68
Тема 9. Аналіз трудових ресурсів підприємства.....	71
Тема 10. Аналіз витрат підприємства та собівартості продукції.....	75
Тема 11. Аналіз реалізації продукції та виконання договірних зобов'язань.....	79
Тема 12. Аналіз бізнес-процесів підприємства.....	83
Список рекомендованих джерел.....	87

ДЛЯ ЗАМЕТОК

ДЛЯ ЗАДАТОК

Навчальне видання

ПОГОРЕЛОВА Олена Володимирівна
БУРУНСУЗ Катерина Сергіївна

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до виконання практичних робіт
з дисципліни «Аналіз фінансово-економічної
діяльності підприємства» студентами
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Комп'ютерне верстання *В. В. Москаленко*
Коректор *О. Є. Вакула*

Формат 60×84/16. Ум. друк. арк. 5,3. Тираж 100 прим. Вид. № 25. Зам. № 1107-24.
Видавець і виготівник Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова
просп. Героїв України, 9, м. Миколаїв, 54025
E-mail : publishing@nuos.edu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6402 від 19.09.2018 р.